

RAPPORT

Water- en rioleringsprogramma Losser 2025-2030

Klant: gemeente Losser

Referentie: BJ7107-WM-RP-241118-1337

Status: Concept/02

Datum: 03 maart 2025

Gemeente Losser

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Koggelaan 21
8017 JN Zwolle
Netherlands
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

Telefoon: +31 88 348 65 00
Email: info@rhdhv.com
Website: royalhaskoningdhv.com

Titel document:	Water- en rioleringsprogramma Losser 2025-2030
Sub titel:	
Referentie:	BJ7107-WM-RP-241118-1337
Status:	Concept/02
Datum:	03 maart 2025
Projectnaam:	Klimaatadaptatie en WRP Losser
Projectnummer:	BJ7107
Auteur(s):	Evert de Lange, Marcel IJland (gemeente Losser), Waterbureau Schepers (kostendekkingsplan)
Gecontroleerd door:	Evert de Lange
Datum:	3 maart 2025
Goedgekeurd door:	Marco de Kraker
Datum:	5 maart 2025
Classificatie:	Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Over dit plan	1
1.1	Reikwijdte	1
1.2	Functies	1
1.3	Planproces	1
1.4	Planvorm	2
1.5	De gemeentelijke watertaken	3
1.6	Het doel van stedelijk waterbeheer	4
2	Context: waar moeten we rekening mee houden?	5
2.1	Samenwerking binnen Twents waternet	5
2.2	Klimaatadaptatiestrategie Losser	5
2.3	Integraal omgevingsbeleid	5
2.4	Herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater	5
2.5	Overig beleid	6
3	Een korte terugblik	8
3.1	Projecten	8
3.2	Beheer	9
3.3	Personeel	9
3.4	Financiën	9
4	Wat willen we bereiken	10
4.1	Watervisie Losser	10
4.2	Omgevingsvisie gemeente Losser	10
4.3	Klimaatadaptatiestrategie	10
4.4	Visie Twents Waternet	11
4.5	Visie waterschap Vechtstromen	12
5	Onze taken (beleid gemeentelijke watertaken)	13
5.1	Zorgtaak afvalwater	13
5.1.1	Huishoudelijk afvalwater	13
5.1.2	Bedrijfsafvalwater	13
5.2	Zorgtaak hemelwater	14
5.3	Zorgtaak grondwateroverlast	15
5.4	Oppervlaktewater en drinkwater	16
5.4.1	Oppervlaktewater	16
5.4.2	Drinkwater	17

6	Onze doelen en randvoorwaarden	18
6.1	Doelen vanuit onze watertaken	18
6.2	Randvoorwaarden	18
7	Strategie en aanpak	20
7.1	Gidsprincipes	20
7.2	Klimaatadaptatie, groenblauw Losser	21
7.3	Verminderen wateroverlast	23
7.4	Verdergaand afkoppelen	24
7.5	Beperken grondwateroverlast	25
7.6	Doelmatig beheer van de infrastructuur	25
7.7	Beschermen waterkwaliteit	27
7.8	Samenwerking met perceeleigenaren	28
8	Programma	29
8.1	Beheer en onderhoud	29
8.2	Onderzoek	30
8.3	Investerings	31
9	Financiën	32
9.1	Wettelijk kader voor de rioolheffing.	32
9.2	Opbouw en verloop rioolheffing	33
9.3	Kostendekkingsberekening	34

Bijlagen

A1	Water en riolering in Losser
A1.1	Plangebied
A1.2	Grondwaterbeschermingsgebied
A1.3	Infrastructuur
A1.4	Omvang en aantallen
A1.5	Externe overstorten
A1.6	Afgekoppelde gebieden
A2	Evaluatie GRP Losser 2018 – 2024
A3	Input Waterschap Vechtstromen t.b.v. WRP Losser
A4	Informatie voor bewoners
A4.1	Gemengde of gescheiden riolering
A4.2	Huisaansluitingen

- A4.3 Afvalwater
- A4.4 Regenwater (hemelwater)
- A4.5 Grondwater
- A4.6 Wateroverlast door regen
- A4.7 Uw tuin vergroenen
- A4.8 Help mee afkoppelen
- A4.9 Meer informatie
- A5 Informatie voor bedrijven
- A5.1 Afvalwater
- A5.2 Hemelwater
- A5.3 Grondwater
- A5.4 Afkoppelen
- A5.5 Meer informatie
- A6 Informatie voor ontwikkelaars
- A6.1 Snel contact
- A6.2 Waterberging
- A6.3 Weinig verharding, veel groen
- A6.4 Nieuwe sanitatie
- A6.5 Ontwateringsdiepte
- A6.6 Wateroverlast
- A7 Beheer en onderhoud
- A7.1 Gegevensbeheer
- A7.2 Reiniging
- A7.3 Inspectie
- A7.4 Onderhoud
- A8 Renovatie en vervanging
- A8.1 Riolvernieuwing
- A8.2 Objectrenovatie
- A9 Kostenoverzichten

1 Over dit plan

Dit Water en Rioleringsprogramma (WRP) beschrijft het water- en rioleringsbeleid van gemeente Losser voor de periode 2025-2030. Het is relevant voor bestuurders, medewerkers van gemeente en waterschap en voor inwoners, bedrijven en projectontwikkelaars.

1.1 Reikwijdte

Dit WRP beschrijft ons beleid en de planning voor de planperiode en geeft een doorkijk op lange termijn. Het gaat over de drie gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater) en over de raakvlakken met de ruimtelijke omgeving, het oppervlaktewater en de rioolwaterzuivering (rwzi).

Het plan heeft betrekking op het hele gemeentelijk grondgebied. Een beschrijving hiervan staat in de bijlage Water en riolering in Losser.

Figuur 1-1: Afvoer water vanuit Losser naar de Dinkel.

1.2 Functies

Dit WRP dient als:

- document voor besluitvorming over het water-, en rioleringsbeleid;
- uitvoeringsprogramma voor de periode 2025 t/m 2030;
- basis voor de financiële planning vanaf 2025;
- leidraad en kader voor de uitvoering;
- informatiebron voor inwoners en bedrijven, waarin is vastgelegd wat de gemeente doet en waarvoor inwoners en bedrijven zelf moeten zorgen;
- informatiebron voor ontwikkelaars over lokale eisen zoals hemelwaterberging.

1.3 Planproces

Water en riolering zijn onderdeel van onze werk- en leefomgeving. Dit plan is dan ook afgestemd op de andere beleidsterreinen voor de werk-/leefomgeving en het beheer van de openbare ruimte. Diverse medewerkers van gemeenten en waterschap hebben een bijdrage geleverd. In werkbijeenkomsten en overleggen hebben zij gezamenlijk dit WRP tot stand gebracht. Royal HaskoningDHV verleende procesmatige en inhoudelijke ondersteuning.

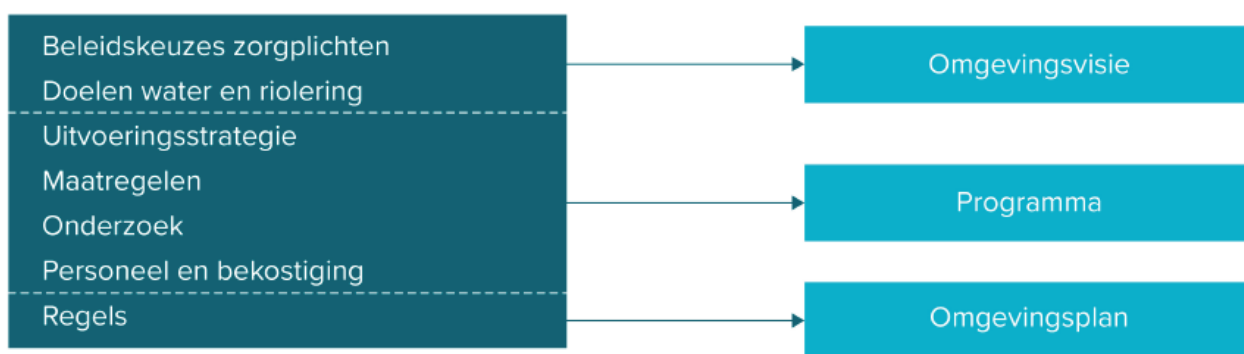
Externe overlegpartners

Het WRP is in overleg met waterschap Vechtstromen opgesteld. Het waterschap is akkoord met voorliggend plan. Een exemplaar van het definitieve (vastgestelde) plan wordt naar de provincie, het waterschap en Vitens verzonden.

1.4 Planvorm

Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is in de Omgevingswet (sinds 1 januari 2024 in werking) teruggekomen als facultatief programma. Daarmee is de planverplichting uit de Wet Milieubeheer verdwenen. Wel wordt aangeraden om de belangrijkste aspecten van de gemeentelijke watertaken en de bekostiging ervan planmatig vast te leggen.

De Omgevingswet gaat, veel meer dan de traditionele ruimtelijke ordening, uit van leefbaarheid en gezondheid als belangrijke speerpunten voor beleid en regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving. Binnen de Omgevingswet bestaan de planvormen omgevingsvisie, programma en omgevingsplan:

Figuur 1-2: Ontvlechting van het GRP of Watertakenplan (links) in de gemeentelijke omgevingsvisie, programma (water en riolering) en het omgevingsplan.

De Omgevingswet heeft tot doel om de regels op het gebied van de fysieke leefomgeving te vereenvoudigen en te verminderen. Daarnaast ook om ervoor te zorgen dat regelgeving op dit terrein integraal en onderling goed afgestemd is. Met de Omgevingswet is veel van de bestaande regelgeving samengevoegd, maar de verdeling van taken en verantwoordelijkheden is niet gewijzigd. De gemeentelijke zorgtaken voor afval-, hemel- en grondwater gelden nog onverkort.

Lokale regelgeving op het gebied van stedelijk waterbeheer heeft een plek in het gemeentelijk omgevingsplan. De verplichting tot onderhoud van kapitaalgoederen geldt ook onder de Omgevingswet en de separate financiële positie voor rioolbeheer in de gemeentelijke begroting is nog steeds van toepassing. De saldi in voorzieningen en de hoogte van de rioolheffing moeten ook onder de Omgevingswet onderbouwd zijn door middel van een actueel kostendekkingsplan. De maatregelenplannen en financiële onderbouwing worden onder de Omgevingswet uitgewerkt in een separaat omgevingsprogramma.

In voorliggend Water en rioleringsprogramma (WRP) wordt de omgevingsvisie vertaald naar een watervisie met daaraan verbonden beleidskeuzes en doelen. Van daaruit volgt het programma voor de komende jaren met een kostendekkingsplan ter onderbouwing voor de rioolheffing. Het WRP is tevens een middel om inwoners en bedrijven te betrekken bij het opstellen van water- en rioleringsbeleid.

1.5 De gemeentelijke watertaken

De gemeentelijke watertaken spelen een belangrijke rol binnen het stedelijk waterbeheer. De gemeentelijke watertaken zijn:

- De inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- De inzameling en de verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Het treffen van maatregelen in de openbare ruimte bij structurele problemen van de grondwaterstanden mits het doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. De gemeente zorgt voor transport van dit water naar rioolwaterzuivering. De zorgtaak betreft het gehele gemeentelijke grondgebied. De gemeentelijke watertaken raken aan verschillende andere gemeentelijke taken en maatschappelijke vraagstukken, zoals:

- Het beheer en de inrichting van de openbare ruimte;
- De woningbouwopgave;
- Het bewaken en versterken van ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Het anticiperen op en omgaan met de toenemende kans op weersextremen;
- Bodemdaling;
- De energietransitie;
- Het verbeteren van de waterkwaliteit;
- Het versterken van de biodiversiteit.

De gemeentelijke watertaken zijn ook onder de Omgevingswet onverkort van kracht. De gemeentelijke watertaken hebben inhoudelijk een sterke samenhang met de taken van het waterschap voor het zuiveren van stedelijk afvalwater en die van de waterbeheerder voor het regionale watersysteem.

Naast de klassieke gemeentelijke watertaken noemt de Omgevingswet nog twee taken die in bijzondere gevallen toegedeeld zijn aan gemeenten:

- Het beheer van watersystemen, in het geval dat de provincie dit specifiek aan de gemeente heeft toegedeeld;
- De zuivering van stedelijk afvalwater, in het geval dat het waterschap en de gemeente dit om doelmatigheidsredenen zijn overeengekomen.

Een belangrijk principe van de Omgevingswet is dat elk bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden rekening houdt met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en zijn taken en bevoegdheden zo nodig met deze andere bestuursorganen afstemt. Dit betekent concreet dat we het waterschap vroegtijdig betrekken in plannen en projecten en vice versa.

Er is een grote beleidsvrijheid voor met name de omgang met huishoudelijk afvalwater in het buitengebied en voor de omgang met overtollig hemelwater en grondwater. Om die reden leggen we in voorliggend plan vast op welke wijze we hier invulling aan geven, zodat het voor inwoners en bedrijven duidelijk is wat zij van de gemeente kunnen verwachten en waar hun eigen verantwoordelijkheden liggen.

1.6 Het doel van stedelijk waterbeheer

Het stedelijk waterbeheer kent doelen op het gebied van volksgezondheid, waterkwaliteit en de (grond)waterhuishouding in de bebouwde omgeving.

Het hoofddoel van de riolering is om afvalwater uit gebouwen en de gebouwde omgeving te verwijderen (omwille van de volksgezondheid) en om hemelwater af te voeren. Daarmee wordt contact met vuilwater voorkomen en worden gezondheids- en overlastrisico's voor bewoners en gebruikers beperkt. De riolering vormt een omvangrijk systeem en het in stand houden ervan kost geld. De riolering, het (grond)watersysteem en de inrichting van de buitenruimte dragen bij aan de leefbaarheid in de dorpen en steden. Wateroverlast, stank, milieuvervuiling en droogte worden hiermee zoveel mogelijk beperkt.

De benodigde middelen voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken worden bijeengebracht door het (op grond van de Gemeentewet) opleggen van een rioolheffing door de gemeente aan inwoners en bedrijven. In **hoofdstuk 9** wordt de ontwikkeling van de rioolheffing bepaald om nu en in de toekomst kostendekkend te blijven.

2 Context: waar moeten we rekening mee houden?

2.1 Samenwerking binnen Twents waternet

Gemeente Losser werkt samen met waterpartners binnen het Twents waternet bestaande uit een bestuurlijk en een ambtelijk platform, waarin alle 14 Twentse gemeenten, provincie Overijssel, Vitens (drinkwaterbedrijf) en waterschap Vechtstromen zijn vertegenwoordigd.

Intensiever samenwerken, sneller innoveren en leren van anderen helpt om geld te besparen en de dienstverlening verder te verbeteren. Samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs- en onderzoeksinstituten draagt bij aan het sneller en doelgericht optimaliseren van de afvalwaterketen (alle activiteiten tussen drinkwaterwinning en rioolwaterzuivering).

Twents waternet werkt met zogenaamde werkplaatsen waarin concrete opdrachten worden uitgewerkt. Deze werkplaatsen betreffen actuele onderwerpen waarvoor de behoefte is om dit gezamenlijk op te pakken. Denk aan onderwerpen als communicatie, subsidies, klimaatadaptatie en drinkwatervoorziening. Vier keer per jaar worden alle actuele zaken besproken op ambtelijk en bestuurlijk niveau.

2.2 Klimaatadaptatiestrategie Losser

Scenario's van het KNMI voorspellen in Nederland een toename van extreem weer, zoals heviger regenbuien, nattere winters met langdurige regenval, meer hittegolven en langere periodes van droogte. De maatregelen die we nemen om de effecten en de gevolgen van klimaatverandering te beperken, noemen we klimaatadaptatie. Zonder deze maatregelen te nemen kunnen de effecten van klimaatverandering leiden tot onveilige situaties, gezondheidsklachten en materiële schade.

Gemeente Losser geeft in de Klimaatadaptatiestrategie aan hoe zij zich verder wil voorbereiden op de risico's van een veranderend klimaat. De maatregelen die hierbij horen worden gedeeltelijk vanuit de rioolheffing bekostigd, zover ze gekoppeld zijn aan één van de gemeentelijke watertaken.

2.3 Integraal omgevingsbeleid

Water en riolering zijn nodig om de (stedelijke) omgeving goed te laten functioneren. Dit geldt andersom ook. Er zijn aanpassingen in de stedelijke omgeving nodig om de riolering en het watersysteem goed te laten functioneren. Het klimaatbestendig maken van de riolering kan niet met alleen ondergrondse maatregelen. Kortom water en riolering zijn verweven met de (stedelijke) omgeving. Water, riolering en de omgeving hebben elkaar nodig. Het is slimmer om keuzes en ontwerpen af te stemmen op het geheel. Met de invoering van de Omgevingswet is ook de regelgeving hierop aangepast. Dit WRP gaat uit van de integrale benadering van de ruimtelijke omgeving.

2.4 Herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater

De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (2024 vastgesteld) omvat een pakket aan maatregelen dat moet leiden tot een betere bescherming van de waterkwaliteit en de volksgezondheid in Nederland en Europa. Elke lidstaat moet binnen drie jaar een nationaal uitvoeringsprogramma voor de richtlijn hebben opgesteld.

De richtlijn vraagt in ieder geval aandacht voor het ontwerp, de constructie en het onderhoud van afvalwatersystemen. Die moeten worden uitgevoerd in overeenstemming met de beste technische kennis zonder dat deze buitensporige kosten met zich meebrengt.

De richtlijn noemt expliciet aandacht voor het volume en de kenmerken van stedelijk afvalwater, voor preventie van lekkage, infiltratie en foutaansluitingen en voor beperking van vervuiling van ontvangende oppervlaktewater door overstorten en hemelwateruitlaten. Daarnaast gaat de richtlijn in op de aanwezigheid van voldoende sanitaire voorzieningen, in het bijzonder voor kwetsbare groepen (in relatie tot de sustainable development goals).

De herziene richtlijn heeft gevolgen voor de gemeentelijke watertaken, wat en hoe precies is nog onduidelijk. Stichting RIONED gaat daarom in een concretiseringslag op zoek naar antwoorden op de vragen zoals wat staat er al in de Nederlandse wet, wat is er nieuw met de invoering van de herziene richtlijn, wat doen we al, wat is er extra nodig, en op welk schaalniveau?

2.5 Overig beleid

De meest relevante wettelijke- en beleidsdocumenten die een relatie hebben met dit WRP zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel2-1: Wettelijk- en beleidskader voor het Water- en Rioleringsprogramma 2025-2030.

Europees beleid	Europese Richtlijn stedelijk afvalwater Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) (PS deze richtlijnen zijn omgezet in onze nationale wet- en regelgeving)
Rijksbeleid	Bestuursakkoord Water (2011 met aanvullende afspraken in 2018) Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (2018) Omgevingswet <i>De omgevingswet heeft onder anderen vervangen:</i> - <i>De Waterwet:</i> □ <i>inclusief gemeentelijke watertaken;</i> □ <i>behalve de regelingen voor het deltaprogramma en het financiële hoofdstuk.</i> - <i>De Wet milieubeheer: regelgeving over plaatsgebonden activiteiten (PS De Wet milieubeheer is niet geheel verdwenen. Zij bevat bijvoorbeeld nog de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater (art. 10.29a Wm). Gemeenten gebruiken deze voorkeursvolgorde om lozingsbeleid te ontwikkelen en om eisen aan lozingen te stellen.).</i> Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON) Nog geen wettelijke verplichting, maar wel relevant: - Kamerbrief 'De Landelijke Maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving' (2023); - Kamerbrief 'rekening houden met water en bodem bij bouwplannen' (2024).
Provinciaal beleid	Omgevingsvisie Overijssel, jaarlijks geactualiseerd Regionaal waterprogramma Overijssel 2022-2027 Omgevingsverordening Overijssel
Waterschaps-beleid	Ontwikkelperspectief waterketen Vechtstromen, 2023 Watervisie 2050 'Water verbindt in een dynamisch rivierengebied', 2021 Waterbeheerprogramma 2022-2027 waterschap Vechtstromen, 2021 Waterschapsverordening <i>hierin staan alle regels die bepalen, welke activiteiten, waar in het gebied mogen plaatsvinden en onder welke voorwaarden. De waterschapsverordening heeft de keur en de algemene regels vervangen.</i>
Gemeente	Omgevingsvisie Losser, 2024 <i>De regels uit onderstaande besluiten zijn per 1 januari 2024 door het Rijk losgelaten, maar wel als bruidsschat in het tijdelijk deel van het gemeentelijk omgevingsplan opgenomen:</i> ▪ <i>Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah);</i> ▪ <i>Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi);</i> ▪ <i>Activiteitenbesluit (en de activiteitenregeling).</i> <i>De meeste lokale verordeningen, zoals de aansluitverordening, maken per 1 januari 2024 nog geen deel uit van het omgevingsplan. Zij gelden nog apart naast het omgevingsplan.</i>

Een aantal gemeentelijke verordeningen maakt per 1 januari automatisch deel uit van het tijdelijk omgevingsplan. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Verordening op de afvoer van hemelwater en grondwater.

In de overgangsfase tussen 1 januari 2024 en 1 januari 2032 herschrijft gemeente Losser de regels uit het tijdelijk deel van het omgevingsplan, zodat ze goed passen bij de lokale situatie. Voor zover wenselijk worden de regels uit aparte verordeningen dan ook opgenomen in het omgevingsplan.

3 Een korte terugblik

Hier volgt een korte terugblik op de planperiode 2018 tot 2024. In bijlage A2 is een uitgebreidere evaluatie opgenomen.

3.1 Projecten

In de afgelopen periode heeft gemeente Losser gewerkt aan een aantal projecten waarbij water, riolering en klimaatadaptatie integraal onderdeel waren van de ontwerp-opgave:

- Kwaliteitsimpuls de Lutte;
- Centrumplan Losser;
- Beken en Bleken;
- Ontwikkeling De Muchte en herinrichting omliggende straten.

Figuur 3-1: Wadi De Lutte Centrumplein (links) en herstel De Bleek (rechts).

Figuur 3-2: Waterberging parkeerplaats Langenkamp Losser (links) en werkzaamheden Beatrixstraat (rechts).

Alhoewel de investeringen vanuit de watertaken binnen deze projecten vaak het vliegwheel zijn om de leefomgeving als geheel te verbeteren, is de consequentie van 'het combineren' soms ook dat rioolvervangingswerk te vroeg of te laat plaats vindt.

Een groot deel van de vervangingsopgave van riolen is gekoppeld aan de MIP-programmering, zoals Centrum Losser Fase 2, Roofvogelbuurt en kwaliteitsimpuls Glane. Gezien de complexiteit van deze projecten is de doorlooptijd langer. In sommige gevallen betekent dit dat langer door beheerd moet worden, bijvoorbeeld door reparaties uit te voeren.

Door de vrij grootschalige herinrichtingen in Losser Centrum en De Lutte is de afkoppelambitie van 0,5 hectare per jaar ruimschoots gehaald.

3.2 Beheer

Een belangrijke basis van beheer is het op orde houden van de gegevens van het areaal in het beheerpakket Riodesk Kikker. In de planperiode is onderzoek gedaan naar de wijze waarop risico gestuurd beheer vorm gegeven kan worden. De gekozen werkwijze wordt vanaf 2025 geïmplementeerd.

Gemeente Losser heeft sinds 2022 een hemelwaterverordening. Bij nieuwe ontwikkelingen verwijst de gemeente naar deze verordening waarin de eisen voor de te realiseren waterberging staan opgenomen. In Twents Waternet verband zijn gemeenten en waterschap in overleg over meer eenduidigheid ten aanzien van waterbergingseisen.

In het GRP was een voorstel voor streefwaarden voor wateroverlast opgenomen. Alhoewel het principe hierachter correct is, blijkt de tabel niet makkelijk uitlegbaar. Met het opstellen van de klimaatadaptatiestrategie worden de streefwaarden geactualiseerd.

3.3 Personeel

Gemeente Losser heeft in het kader van het nieuwe Water- en rioleringsprogramma in 2024 laten onderzoeken of de aanwezige formatie van voldoende omvang is om de gewenste taken en activiteiten uit te voeren. Daarbij is gebruik gemaakt van de formatiescan 'personele capaciteit' uit de Kennisbank Stedelijk Water.

De conclusie is dat de huidige formatie voor de uitvoering van de watertaken binnen Losser aan de krappe kant is bij de binnendienst. Dit geldt voor de functieprofielen beleidsmedewerker, beheerder en projectleider, werkvoorbereider, toezichthouder. Met de opgaven die erbij komen vanuit de klimaatadaptatiestrategie is dit helemaal een aandachtspunt voor de gemeente. De formatie van de buitendienst is op peil.

3.4 Financiën

De stand van de voorziening is ruim 4 miljoen euro. Komende planperiode is er een duidelijk overzicht nodig van investeringen die ten laste komen van voorziening en welke investeringen worden geactiveerd.

De op dit moment lage rente heeft invloed op de hoogte van de kapitaallasten. Onder anderen daardoor is de heffing iets minder hard gestegen dan was berekend.

4 Wat willen we bereiken

4.1 Watervisie Losser

“Losser wil samen met haar inwoners en andere belanghebbenden werken aan een veilige, gezonde en klimaatbestendige leefomgeving en een toekomstbestendige waterketen.”

Dit kan de gemeente niet alleen; om dit te realiseren wordt samengewerkt met de (water)ketenpartners (o.a. Twents waternet, provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen en Vitens) en met bedrijven en inwoners van de gemeente.

De visie sluit aan bij c.q. is een nadere uitwerking van de Omgevingsvisie Losser. Tevens is aansluiting gevonden bij de Klimaatadaptatiestrategie met bijbehorende uitvoeringsprogramma en de visie van Twents Waternet alsook Waterschap Vechtstromen. Zie volgende paragrafen.

4.2 Omgevingsvisie gemeente Losser

In de omgevingsvisie van gemeente Losser (vastgesteld maart 2023) zijn vier overkoepelende ambities geformuleerd met daaraan gekoppeld doelen, keuzes en acties. Het WRP sluit vooral aan bij de ambities uit de omgevingsvisie: ‘een leefbaar en gezond Losser’ en ‘een toekomstgericht Losser’.

Actie nr. 16 bij de ambitie ‘een toekomstgericht Losser’ uit omgevingsvisie gemeente Losser:

De gemeente Losser heeft als ambitie om de beekdalen als functionele en ruimtelijk dragende structuren van het landschap betekenis te geven. Ruimte voor water en continuïteit van het systeem zijn leidend. Tevens is de ambitie afwenteling van wateroverlast op stroomafwaarts gelegen gebieden te voorkomen door het beekstelsel als eenheid te beschouwen en het vasthouden van water te bevorderen. Tot slot zijn beekdalen belangrijke verbindingen voor mens, plant en dier. Beekdalen en laagtes krijgen in het Omgevingsplan een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van het watersysteem, de waterkwaliteit en voldoende ruimte voor water en, indien het bestaande (agrarisch) gebruik dat toelaat, natuurlijke dynamiek. En als ontwikkelingen plaatsvinden in of in de directe nabijheid van beekdalen en natte laagtes, dragen deze bij aan extra ruimte voor de dynamiek van het stromende water en het vasthouden van water, aan versterking van de samenhang in het beekstelsel en aan vergroting van de zichtbaarheid, bereikbaarheid en beleefbaarheid van het water. Dit zijn uitgangspunten bij (her)inrichting.

4.3 Klimaatadaptatiestrategie

Het klimaat verandert, ook in Losser hebben we dat de laatste jaren steeds vaker ervaren. Klimaatadaptatie is één van de grotere thema's binnen een geheel van opgaven die allemaal samenkomen in een beperkte ruimte. De extreme buien van de afgelopen jaren, zoals van 21 juli 2024 hebben ons doen beseffen dat het watersysteem niet langer ‘maakbaar’ is. Als lokale gemeenschap moeten we samen leren omgaan met deze veranderingen en bepalen wat we wel willen accepteren en wat niet.

Onze klimaatadaptatiestrategie ‘Groenblauw Losser’ beschrijft hoe we van Losser een klimaatbestendige gemeente willen maken. Deze strategie is opgesteld samen met regionale partners en deskundigen. Het beschrijft hoe we klimaatadaptatie in Losser vormgeven en de wijze waarop we samen met inwoners, bedrijven en partners stappen willen zetten om zowel de huidige problemen op te lossen en ons voorbereiden op toekomstige weersextremen. Daarnaast hebben we een uitvoeringsprogramma met concrete vervolgstappen voor de komende 5 jaar opgesteld.

4.4 Visie Twents Waternet

Het Twents Waternet (Twn) is een professioneel netwerk van 14 Twentse gemeenten, provincie Overijssel, Vitens en waterschap Vechtstromen.

Water werkt van oudsher als een magneet op mensen: het is onze eerste levensbehoefte, zorgt voor bedrijvigheid en bevordert welzijn, ontspanning en de volksgezondheid. Waterbeheer is daarom van waarde voor de gehele maatschappij. Water verbindt, of het nu gaat om natuur, milieu, landbouw, wonen, economie, recreatie, cultuurhistorie of veiligheid. We zien dat investeringen in de (afval)waterketen steeds vaker een vliegwiel vormen voor integrale gebiedsontwikkeling en bijdragen aan een duurzame leefomgeving.

Twents waternet laat zich, onder het motto “Twents water verbindt, van waterwinst naar waterbewustzijn” de komende jaren leiden door de volgende **visie**:

“Om de regio Twente aantrekkelijk te houden, staat een veilige en klimaatbestendige inrichting van de openbare en particuliere leefomgeving centraal. Dat geldt niet alleen voor de bebouwde kommen van de steden, maar evenzeer voor de buitengebieden van Twente. Twentse gemeenten en het waterschap werken samen om dit te bereiken. Naast het delen van kennis en het treffen van fysieke maatregelen, zetten we daarbij in op het vergroten van het waterbewustzijn van de Twentse samenleving en bij beleidsmakers. We laten ons hierbij leiden door vier beleidsambities: bescherming, beleving, bewustwording en bundeling.”

- Bescherming (tegen water, droogte & hitte);
- Beleving (o.a. aan het herstellen van beken in bebouwd gebied, bij inbreidingen wordt water- en groenopgave versterkt);
- Bewustwording (een sterker waterbewustzijn draagt bij aan een gedragen waterbeleid wat moet leiden tot een leefomgeving die ingericht is op de gevolgen van de klimaatverandering);
- Bundeling (samen met andere stakeholders de krachten bundelen om de wateropgaven het hoofd te bieden).

Beleidsambities

Om de visie te concretiseren, heeft Twents waternet voor de periode 2018-2028 vier beleidsambities opgesteld.

De drie K's (kosten verlagen, kwaliteit verhogen en kwetsbaarheid verminderen) uit het verleden blijven onverminderd van kracht en worden verbreed met de vier B's: bescherming, beleving, bewustwording en bundeling.

Figuur 4-1: Beleidsambities.

4.5 Visie waterschap Vechtstromen

In 2021 is door waterschap Vechtstromen de Watervisie 2050 vastgesteld. In de Watervisie blijkt het waterschap vooruit naar de grote, integrale opgaven die voor de verdere toekomst worden gezien. In de Watervisie worden zeven ambities geformuleerd:

1. Het aanpassen van de waterhuishouding op het gebruik van de ruimte bereikt zijn grenzen;
2. Het grootste en meest geschikte reservoir om water in te bergen is de bodem;
3. Ons water moet, zowel ecologisch als chemisch, van goede kwaliteit zijn. Schoon water is de basis voor een veilige leefomgeving en drager van natuur- en landschapskwaliteit;
4. Waterschap Vechtstromen is een op duurzame ontwikkeling gerichte partner;
5. Zuiveringsinstallaties worden knooppunten voor circulair watergebruik en de productie van energie en grondstoffen;
6. Regenwater is geen afvalwater, maar een bouwsteen in de ontwikkeling van een robuust watersysteem;
7. Genieten van water.

Hoewel niet alle zeven ambities direct te linken zijn aan gemeentelijk beleid, zijn er zeker wel raakvlakken. Duidelijk herkennen we als gemeente de route naar een duurzaam, klimaatadaptief, schoon en veerkrachtig watersysteem. Zaken als duurzaamheid en klimaatadaptatie zijn nadrukkelijk ook ambities van ons als gemeente. We willen dan ook samen optrekken en koppelkansen benutten.

In februari 2023 is door waterschap Vechtstromen het ontwikkelperspectief waterketen vastgesteld. De komende tijd (2025-2026) wordt daar een 'programmatische uitwerking' aan gegeven.

5 Onze taken (beleid gemeentelijke watertaken)

De gemeente heeft wettelijke zorgtaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In dit hoofdstuk staat waarvoor de gemeente zorgt en waarvoor bewoners en bedrijven zelf verantwoordelijk zijn. Ook is beschreven welke doelen we nastreven. Deze doelen zijn niet gebonden aan een planperiode, maar gelden voor de lange termijn.

5.1 Zorgtaak afvalwater

5.1.1 Huishoudelijk afvalwater

De gemeente zorgt voor het inzamelen en afvoeren van huishoudelijk afvalwater:

- binnen de bebouwde kom en;
- voor zover het doelmatig is, in het buitengebied.

Deze taakopvatting geldt voor stedelijk afvalwater. Dat is afvalwater dat voornamelijk bestaat uit huishoudelijk afvalwater.

Het inzamelen gebeurt vanaf de perceelgrens. Bewoners en bedrijven moeten zelf zorgen voor de riolering op hun perceel.

Uitzonderingen vanwege doelmatigheid

- In delen van het buitengebied waar geen riolering ligt, is het niet altijd doelmatig dat de gemeente voor het afvalwater zorgt. In die gevallen dienen de bewoners of eigenaren een eigen afvalwatervoorziening te hebben, zoals een IBA (Individuele Behandeling Afvalwater). De gemeentelijke regels die gelden zijn opgenomen in het omgevingsplan (artikel 22.148 en 22.149);
- In de toekomst komen er misschien meer (wettelijke) mogelijkheden voor particuliere afvalwatervoorzieningen, bijvoorbeeld op plaatsen waar drukriolering niet (meer) doelmatig is. In dat geval kunnen de gemeente en eigenaren afspraken maken over particuliere afvalwatervoorzieningen, voor zover dit volgens (toekomstige) wetgeving is toegestaan.

Zie Informatiepunt Leefomgeving voor meer informatie over de gemeentelijke zorgtaak inzameling stedelijk afvalwater.

5.1.2 Bedrijfsafvalwater

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor verwerking van het bedrijfsafvalwater. In sommige gevallen gebeurt dit via de gemeentelijke riolering. De gemeente is samen met de provincies verantwoordelijk voor het reguleren van verontreinigingen die door bedrijven via de riolering worden afgevoerd. De vergunningverlening en handhaving hiervan wordt in opdracht van de provincies en gemeenten uitgevoerd door de omgevingsdienst.

5.2 Zorgtaak hemelwater

De gemeente zorgt binnen de bebouwde kom voor het inzamelen en verwerken van:

- hemelwater van het openbaar gebied, zoals straten en pleinen;
- hemelwater van bestaande woonpercelen zonder regenwaterberging op het perceel. Dit geldt voor de meeste wijken in Losser;
- de pieken van grote regenbuien van bedrijfsterreinen, nieuwe woonwijken en herinrichtingen vanaf het jaar 2000, waarbij er in het ontwerp van uitgegaan is dat het regenwater (deels) op de percelen wordt verwerkt. Dit geldt voor de meeste bedrijventerreinen en voor woningen met regenwaterberging op het perceel.

Het inzamelen gebeurt vanaf de perceelgrens. Bewoners en bedrijven moeten er zelf voor zorgen dat het hemelwater op de juiste wijze op de perceelgrens wordt aangeboden. Bij nieuwbouw en verbouw moet de regenwaterafvoer gescheiden zijn van het vuile afvalwater en meestal moet het regenwater bovengronds worden aangeboden. Als oude gemengde riolen in een straat worden vervangen door gescheiden riolering, moeten bewoners en bedrijven hun lozing hierop aanpassen, als dat redelijkerwijs mogelijk is.

In het buitengebied wordt geen hemelwater ingezameld. De bewoners en bedrijven in het buitengebied zijn hier zelf verantwoordelijk voor. Het is niet toegestaan om regenwater op de drukriolering te lozen.

Bij bedrijfsterreinen, nieuwe woonwijken en herinrichtingen moeten bewoners, eigenaren of ontwikkelaars zorgen voor regenwaterberging (en infiltratie). Deze berging moet voldoende groot zijn. Bij de informatie voor bewoners, bedrijven en ontwikkelaars is aangegeven hoeveel waterberging is vereist.

Uit voorgaande alinea's blijkt dat de gemeente lang niet in alle gevallen voor het hemelwater zorgt. Wat bewoners en bedrijven zelf moeten doen is afhankelijk van het gebied, bouwjaar, soort perceel en het type rioolstelsel. De details staan bij de informatie voor bewoners en informatie voor bedrijven. Hier is ook aangegeven hoe bewoners het hemelwater moeten aanbieden op de perceelgrens.

Hemelwaterverordening

Sinds 2022 heeft gemeente Losser een hemelwaterverordening waarin staat in welke gevallen en hoe regenwater mag worden afgevoerd naar de gemeentelijke (hemelwater)riolering. Deze regels zijn vanaf 2024 onderdeel van het omgevingsplan.

Het waterschap zorgt voor zuivering van hemelwater dat, gemengd met vuil water, via de gemeentelijke riolering wordt aangevoerd. Dit gebeurt zolang het voor de gemeente nog niet mogelijk of doelmatig is om het schone hemelwater gescheiden in te zamelen.

Wateroverlast

Bij het inzamelen en verwerken van hemelwater zorgt de gemeente er ook voor dat de kans op wateroverlast klein blijft. Bij streefwaarden wateroverlast in paragraaf 7.3 staat hoever de gemeente de risico's wil verminderen.

Beleid bij nieuwbouw en herinrichting

De landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving schept het landelijke kader voor groen en klimaatadaptief bouwen. De maatlat gaat in op inrichting en bouwwijze met normen en richtlijnen voor de klimaatthema's (hitte, droogte, wateroverlast en gevolgbepijking van overstromingen), bodemdaling en biodiversiteit.

Binnen Twents Waternet vindt afstemming plaats over regionale richtlijnen voor waterberging. Gemeente Losser is voornemens die te volgen, maar houdt voorlopig bij nieuwbouw en stedelijke vernieuwing het volgende aan:

- Een volledige gescheiden inzameling en verwerking van het afval- en hemelwater;
- Vanaf particuliere percelen wordt hemelwater bovengronds aangeboden op de erfgrans;
- Voor wat betreft de hoeveelheid waterberging:
 - Bij nieuwbouw:
 - 80 mm waterberging ten opzichte van het verharde oppervlak in de plansituatie;
 - Maximale afvoer van hemelwater op het regionale watersysteem van 1,6 l/s/ha.
 - Bij herinrichting van de openbare ruimte: 40 mm waterberging ten opzichte van het verharde oppervlak in de plansituatie.
- Nieuwe hemelwaterriolering ontwerpen wij op bui09 (Kennisbank Stedelijk Water, herhalingsdij 5 jaar, 29,4 mm in één uur). Deze bui moeten de riolen kunnen afvoeren zonder dat er water-op-sraat komt te staan;
- Bij nieuwbouw is de bouwpeilhoogte minimaal 30 cm boven het hoogste straatniveau. Bij inbreidingslocaties zal dit niet altijd mogelijk zijn. In deze situaties kan hier gemotiveerd op worden afgeweken, dit blijft maatwerk.

Met nieuwbouw bedoelen we zowel uitbreidings- als inbreidingslocaties alsook aanbouw aan bestaande bouw.

5.3 Zorgtaak grondwateroverlast

In sommige gevallen neemt de gemeente maatregelen tegen grondwateroverlast, maar alleen maatregelen in openbaar gebied. Bewoners en bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor eventuele maatregelen op hun perceel.

De gemeente zorgt voor maatregelen tegen grondwateroverlast, als

- er structurele overlast is door de grondwaterstand;
- die met maatregelen in openbaar gebied verholpen of verminderd worden;
- en de maatregelen doelmatig zijn.

In Bijlage A4 *informatie voor bewoners* staat wat precies wordt verstaan onder structureel en doelmatig.

De grondwatertaak betekent niet dat de gemeente voor een bepaalde grondwaterstand zorgt. Het gaat om maatregelen tegen overlast. En overlast kan lang niet altijd worden opgelost met doelmatige maatregelen in het openbaar gebied.

In principe wordt drainagewater dat geloosd wordt door particulieren/bedrijven, dan wel afkomstig is van het gemeentelijk drainagestelsel, aangesloten op het regenwaterriool, IT-riool of geloosd op oppervlaktewater. Aansluiting van drainage op het gemengde riool is enkel toegestaan indien er geen andere doelmatige manier van lozing mogelijk is. Particulieren en bedrijven dienen dit aan te tonen en vooraf toestemming te verkrijgen van de gemeente.

5.4 Oppervlaktewater en drinkwater

5.4.1 Oppervlaktewater

We streven naar een gezonde én aantrekkelijke leefomgeving, daar hoort een ecologisch gezond en natuurlijk (grond)watersysteem bij.

Om dit te bereiken beheren we de afvalwaterketen doelmatig en beperken we de emissie vanuit de afvalwaterketen op het oppervlaktewater zoveel als mogelijk.

We staan open voor het koppelen van onze riool gerelateerde ingrepen aan waterkwaliteitsdoelen, het vergroten van de sponswerking van de bodem en andere gebiedsfuncties, zoals landbouw, natuur en recreatie. Als voorbeeld: de realisatie van een gescheiden rioolstelsel met afkoppeling van verhard oppervlak en infiltratie van hemelwater in het kader van tegengaan van wateroverlast, draagt als positief bijeffect bij aan een verbetering van de waterkwaliteit en aan vermindering van verdroging.

Bij meldingen over een slechte waterkwaliteit, onderzoeken wij het aandeel van de riolering daaraan, voordat eventueel maatregelen getroffen worden. Wij sturen niet enkel op emissie, maar op kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.

Relatie droogte en oppervlaktewater

Als gevolg van klimaatverandering zullen er naar verwachting vaker langere perioden van droogte voorkomen in Nederland. In stedelijk gebied heeft dit een dalende grondwaterstand tot gevolg. Het peilbeheer van het oppervlaktewater is in handen van het waterschap. De grondwaterstand kan beïnvloed worden door de oppervlaktewaterstand. Maar ook wij als gemeente en inwoners ons steentje bijdragen aan het tegengaan van verdroging door zo min mogelijk oppervlak te verharden (ook ontharden en de aanleg van groen) en het hemelwater zo veel mogelijk lokaal vast te houden en te infiltreren.

Genoemde maatregelen worden al getroffen met het oog op het reduceren van het risico op wateroverlast tijdens extreme neerslag. Het tegengaan van verdroging is een neveneffect dat in het kader van de toenemende droogteproblematiek steeds belangrijker wordt. Een van de mogelijke gevolgen van dalende grondwaterstanden is zettingen van het maaiveld, waardoor (ongelijke) verzakkingen en scheuren kunnen ontstaan.

De kwaliteit van het oppervlaktewater in de bebouwde omgeving en het onderhoud van watergangen is geen specifieke watertaak van gemeenten. Als eigenaar van gronden langs watergangen in de openbare ruimte kan een gemeente wél onderhoudsplichtig zijn. Ook raakt waterkwaliteit aan de kwaliteit en het gebruik van de fysieke leefomgeving, waar de gemeente verschillende taken in heeft. Het toenemende gebruik van oppervlaktewater als recreatiewater (o.a. zwemmen en varen) stelt eisen aan de waterkwaliteit. Daarover zal een gemeente met de waterkwaliteitsbeheerder afspraken maken: welke waterkwaliteit streven we na en wat is daarvoor nodig?

In de gemeente Losser ligt geen officieel zwemwater. We informeren onze inwoners periodiek over zwemmen of spelen in oppervlaktewater (niet officieel zwemwater), waarop riooloverstorten kunnen lozen en/of andere verontreinigingsbronnen aanwezig kunnen zijn.

5.4.2 Drinkwater

Ten oosten van de kern Losser ligt de drinkwaterwinning Enschede-Losser. Het bijbehorende grondwaterbeschermingsgebied strekt zich uit tot in de kern Losser. De taak van de gemeente is ervoor te zorgen dat activiteiten in de openbare ruimte geen risico vormen voor de drinkwatervoorziening. Dit betekent dat de gemeente Losser moet zorgen voor een veilige en gezonde leefomgeving waarin de drinkwaterbronnen worden beschermd tegen verontreiniging en andere risico's.

De gemeente Losser streeft er naar de kwaliteit van het grondwater te beschermen. Daarom wordt hier bij Omgevingsvergunningen rekening mee gehouden en wordt bijvoorbeeld (potentieel) vervuild regenwater gezuiverd of naar het vuilwaterriool afgevoerd. Daarnaast worden schades aan de riolering in grondwaterbeschermingsgebieden eerder gerepareerd vanwege het hogere risico.

In opdracht van de provincie Overijssel zijn gebiedsdossiers grondwater en maatregelprogramma's opgesteld. In bijlage A1.2 is opgenomen hoe gemeente Losser rekening houdt met de risico's voor de drinkwaterwinning.

Waterbeschikbaarheid

De waterbeschikbaarheid in onder andere Twente staat onder druk. Dit is de afgelopen jaren met droge zomers een actueel en acuut onderwerp geworden. Om alle (nieuwe) huishoudens van drinkwater te kunnen blijven voorzien moet water bespaard en hergebruikt worden.

Vitens toetst zakelijke drinkwateraanvragen voor aansluiting voortaan op de wettelijke noodzaak om water van drinkwaterkwaliteit in het bedrijfsproces te gebruiken én op de bijdrage die een bedrijf met haar product, dienst of toepassing bij de eindgebruiker levert aan het bevorderen van waterbesparing.

Losser zet naast de trits van vasthouden, bergen en afvoeren ook in op waterbesparing en benutting. Om de waterreserves niet onnodig uit te putten wordt ook aan aanvulling bijgedragen door verhard oppervlak af te koppelen (zelf en door particulieren) en het water lokaal te infiltreren:

We werken aan een klimaatbestendig en waterrobuust Losser door neerslag vast te houden waar het valt en de sponswerking van de bodem te vergroten. Daarbij hanteren we **binnen bestaand stedelijk gebied** de volgende principes:

- Inzetten op het scheiden (bij de bron) van hemelwater en vuil water en daar waar mogelijk benutting en hergebruik van hemelwater;
- Maximaal inzetten op infiltratie van hemelwater naar grondwater via openbaar groen;
- Particulieren dragen zo veel mogelijk bij aan opvang van hemelwater en infiltratie van hemelwater naar grondwater;
- Ontharden van oppervlakken (verharding vervangen door groen);
- Vergroten van de bovengrondse berging op straat of andere verharde terreinen.

In het **landelijk gebied** zijn samenwerkingspartners als waterschap Vechtstromen, Vitens, natuur- en landbouworganisaties van groot belang. We kunnen de opgave alleen samen aanpakken. Door het water in de haarvaten van het systeem beter vast te houden én door de sponswerking van de bodem te verbeteren worden we weerbaarder tegen watertekorten (zoetwaterbeschikbaarheid) en kan de schade door droogte worden verkleind.

6 Onze doelen en randvoorwaarden

Vanuit onze watervisie (H4) en onze zorgtaken (H5) hebben we doelen en randvoorwaarden geformuleerd als basis voor onze uitvoeringsstrategie (H7) en het bijbehorend programma (H8).

6.1 Doelen vanuit onze watertaken

Met de drie watertaken streven we naar:

1) Goede, schone en prettige omgeving

In de eerste plaats willen we dat water en riolering bijdragen aan een goede, schone en prettige werk- en leefomgeving. Goed beheer en onderhoud van de bestaande voorzieningen is onze hoofdtaak. We stellen de omgeving centraal. Andersom hebben we de omgeving nodig voor toekomstbestendig stedelijk waterbeheer. Water en riolering zijn verweven met onze omgeving.

2) Volksgezondheid

Het belangrijkste doel van de afvalwaterzorg is de volksgezondheid. Met de komst van de riolering is de levensverwachting van Nederlanders sterk verhoogd. Dit moet gewaarborgd blijven.

3) Goede dienstverlening

Uiteindelijk zijn het de bewoners en bedrijven die baat hebben bij een goed water- en rioleringsbeheer. Zij zijn de 'klanten' die bediend worden. We leveren een schone en prettige werk-/leefomgeving, afvoer en verwerking van afvalwater, veiligheid en een 'loket' voor vragen, meldingen en vergunningen. Andersom gaat de gemeente ook om medewerking en inzet van bewoners en bedrijven vragen, bijvoorbeeld bij het afkoppelen van regenwater.

6.2 Randvoorwaarden

Het bereiken van bovenstaande doelen mag niet ten koste van alles gaan. Randvoorwaarden zijn doelmatigheid, beperken van nadelige gevolgen voor het milieu (lokaal en regionaal) en het sluiten van kringlopen van grondstoffen en energie (wereldwijd).

4) Doelmatigheid

De zorgtaken zijn doelmatig als de doelen worden gerealiseerd tegen minimale kosten. In het stedelijk waterbeheer moet dit worden beschouwd over lange termijn, vanwege de lange levensduur van investeringen. Het doel is:

- zo laag mogelijke kosten over lange termijn;
- en aanvaardbare lokale lasten op korte termijn.

5) Beperken nadelige gevolgen voor het milieu

De riolering en het waterbeheer mag niet te veel nadelige gevolgen hebben voor het milieu. Dit betreft de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater. Voorbeelden zijn verontreiniging van open water door overstortingen en risico's voor de drinkwaterwinning door lekkende riolen. Tot de doelen behoort:

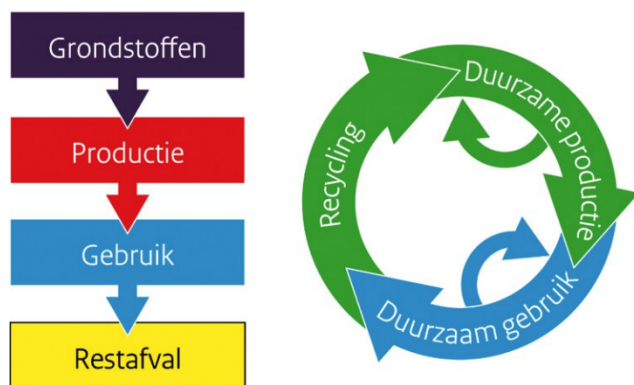
- niet overmatig verontreinigen van bodem en oppervlaktewater;
- voorkomen van verdroging.

6) Sluiten van kringlopen (wereldwijd)

Het water- en rioleringsbeheer vergt grondstoffen en veroorzaakt CO₂-uitstoot. Maar het biedt ook kansen voor (terug)winning van grondstoffen en energie. Binnen de gehele afvalwaterketen (d.w.z. inclusief de rioolwaterzuivering) kunnen we zelfs meer (terug)winnen dan we gebruiken. We willen met de riolering daaraan bijdragen. De doelen op lange termijn zijn:

- minimaal netto grondstofverbruik, door hergebruik en terugwinning (circulaire economie);
- geen netto uitstoot van broeikasgassen (klimaatmitigatie).

Het opwekken van energie en verminderen van het verbruik is geen doel op zich, maar wel een middel om het grondstofverbruik en de CO₂-uitstoot te verminderen.

Figuur 6-1: Lineaire versus circulaire economie.

7 Strategie en aanpak

De strategie geeft aan hoe de taken en doelen gerealiseerd worden. Gemeenten en waterschap kiezen voor een duurzame aanpak, waarbij de werkwijzen betaalbaar, uitvoerbaar en effectief zijn. Samenwerking is vereist, zowel tussen overheden als met bewoners en bedrijven.

7.1 Gidsprincipes

Norm-, effect- en kansgericht werken

Waar nodig voldoen we aan minimum eisen, maar normen alleen zijn onvoldoende voor een doelmatig water- en rioleringsbeheer. Bij investeringskeuzes wegen we het effect en de kosten. Daarnaast maken we gebruik van kansen om dingen te realiseren die anders (voor lange tijd) niet gerealiseerd kunnen worden.

Niet afwentelen

Indien mogelijk en doelmatig lossen we problemen direct op, zo dicht mogelijk bij de bron. We willen (water)problemen niet afwentelen op benedenstroomse gebied of toekomstige generaties.

Voorkomen, scheiden, zuiveren

We proberen te voorkomen dat vuil water ontstaat en als dat niet haalbaar is houden we het vuil en schoon water gescheiden. Zo minimaliseren we de hoeveelheid vuil en gemengd water, die gezuiverd moeten worden.

Gebruiken, vasthouden, bergen, afvoeren, besparen

Regenwater wordt zoveel mogelijk lokaal (her)gebruikt of in de bodem geïnfiltreerd. Voor zover dat niet haalbaar is wordt het lokaal geborgen en pas in laatste instantie kiezen we voor het (vertraagd) afvoeren van overtollig regenwater.

Duurzaam en robuust

Als maatregelen nodig zijn kiezen we voor duurzame robuuste oplossingen. Dat zijn oplossingen die toekomstbestendig zijn, effectief zijn in meerdere situaties en effectief blijven als ze zwaarder of lichter worden belast dan we vooraf verwachten.

Samen

We zoeken samenwerking met alle betrokkenen. Dat geldt binnen de gemeente (tussen afdelingen en beleidsterreinen), tussen organisaties (buurgemeenten, waterschap, provincie, ondernemers en onderzoeksinstellingen) en met onze bewoners en bedrijven.

Gemeenten en waterschap werken intensief samen in het Twents Waternet. In januari 2018 ondertekenden zij hun nieuwe gezamenlijke visie "Van waterwinst naar Waterbewustzijn". Deze visie werkt door in dit WRP, zoals de keuze voor het waterrobuust en klimaatbestendig inrichten.

7.2 Klimaatadaptatie, groenblauw Losser

Losser wil in 2050 een gezonde, aantrekkelijke, veilige en dus klimaatbestendige woon- en leefomgeving.

De klimaatadaptatiestrategie beschrijft hoe we onze doelstellingen willen bereiken. De kern van onze aanpak is dat we iedere ingreep in de openbare ruimte benutten voor klimaatadaptieve inrichting. Onze beken vormen de hoofdaders en transporteren overtollig water van hoog naar laag naar de Dinkel. Haaks op deze structuur lopen de haarvaten. Hier willen we de sponswerking verbeteren om het water zoveel mogelijk vast te houden om verdroging tegen te gaan.

Ook willen we klimaatadaptatie verankeren in het handelen en denken van iedereen in de organisatie. Dit wil zeggen: bij elke ontwikkeling binnen de gemeentelijke organisatie moet nagedacht worden op welke manier bijgedragen kan worden aan het klimaatbestendig maken van de gemeente. Door te werken met concrete en meetbare indicatoren voor een klimaatbestendige inrichting, kunnen deze vroeg in het planproces worden meegenomen als ontwerpopgave.

Stresstest

In 2017 heeft gemeente Losser geïnvesteerd in een hydraulisch model van het stedelijk watersysteem. Dit model is afgelopen periode nuttig gebruikt bij het ontwerp van het hemelwatersysteem binnen herinrichtingsprojecten en met dit model is de stresstest extreme neerslag uitgevoerd. Gemeenten moeten 6-jarlijks een stresstest klimaatimpact uitvoeren. In 2025 is de tweede ronde stresstesten gepland. In 2025 wordt dit model geactualiseerd en gebruikt in de tweede ronde van de DPRA-stresstest.

Klimaatlabels

In 2024 zijn binnen de klimaatadaptatiestrategie de stresstest resultaten vertaald naar klimaatlabels. Per thema (wateroverlast, hitte, groen, droogte en overstromingen) zijn concrete doelstellingen met meetbare indicatoren (KPI's) opgesteld. Hiermee geven we invulling wat we in Losser verstaan onder een klimaatbestendige woon- en leefomgeving. De indicatoren zijn uitgewerkt met een labelsystematiek, zodat we de voortgang van het klimaatadaptatiebeleid transparant kunnen monitoren.

Werken in en aan de openbare ruimte

Om Losser klimaatbestendig te maken moeten we de openbare ruimte aanpassen. Dat geldt voor water en riolering en andere beleidsterreinen, zoals groenbeheer, wegbeheer en ruimtelijke ordening. Ook deze disciplines moeten bijdragen.

Met een integrale aanpak van wateroverlast scheppen we kansen om de openbare ruimte te verbeteren. Water en groen zijn een goede combinatie, die helpt tegen hittestress, verdroging en fijnstof. Water en groen vergroten ook de belevingswaarde en kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van een wijk. En we kunnen functies verbinden. Een mooi voorbeeld is het project Beken en Bleken, waarin cultuurhistorie, waterberging en -zuivering, hergebruik energie uit afvalwater en educatie samen verweven zijn.

Figuur 7-1: Beken en bleken.

Onderhoud

Voor een goed functionerende omgeving is ook het beheer en onderhoud essentieel. Dit staat verderop bij Beheer van de infrastructuur.

7.3 Verminderen wateroverlast

Wateroverlast kunnen we niet voorkomen, maar we kunnen wel de risico's beperken. Hierbij maken we onderscheid in hinder, overlast en schade. We streven ernaar om de risico's overal te beperken tot de situatie zoals aangegeven in Tabel 7-1.

Tabel 7-1: Streefwaarden tabel gemeente Losser.

Beeld	Omschrijving hinder/overlast/schade	Komt voor vanaf
	1) Plassen Hier en daar ondiepe plassen. Duur: tot 0,5 uur na de bui blijven wegen begaanbaar.	Alle buien
	2) Hinder Hier en daar grote en diepe plassen Duur: tot 1 uur na bui blijven wegen begaanbaar, maar verkeer ondervindt enige hinder.	Zeer hevige bui Bui08 T=2
	3) Overlast Op enkele locaties en/of delen van de straat staat water tot bovenkant trottoirband (± 15 cm). Duur: tot 1,5 uur na de bui zijn wegen moeilijk berijdbaar (langzaam rijden).	Grote intense bui Bui09 T=5
	4) Schade In deel van wijk of gebied staat water tot aan entree / in voortuinen. Duur: tot 2 uur na bui. Schade: 1 tot 5 tuinen en Sommige bijgebouwen en wegen niet meer veilig te gebruiken.	Zeer grote intense bui Bui10 T=10
	5) Ernstige schade Meer dan 20 cm water in grote delen van een kern of gebied. Duur: langer dan 2 uur na bui. Schade als gevolg van water in panden. Wegen die niet meer veilig te gebruiken zijn.	Zeer extreme bui 70 mm in 1 uur T=100

Het streven om ernstige schade tot een T=100 bui zo veel mogelijk te voorkomen sluit aan bij de doelstelling van de klimaatadaptatiestrategie waarin de volgende streefwaarden zijn opgenomen:

- **Bij een extreme bui (T100 bui) staat er maximaal 10 cm water tegen de gevels van panden.**
Hevige neerslag leidt niet zo min mogelijk tot schade aan gebouwen;
- **Bij een extreme bui (T100 bui) staat er maximaal 15 cm water op kritische routes.** Hulpdiensten kunnen hun bestemming binnen de gewenste tijd bereiken;

- **Bij een extreme bui (T100 bui) staat er maximaal 30 cm water tegen vitale infrastructuur.** Kwetsbare en vitale functies en voorzieningen blijven beschikbaar.

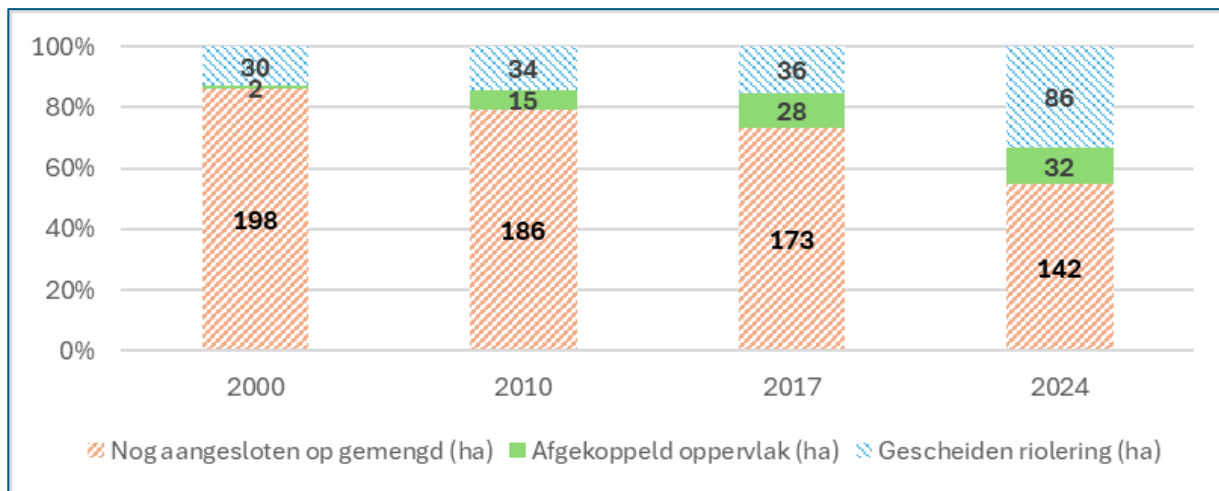
De streefwaardentabel is onze ambitie. Op sommige locaties is het risico op wateroverlast groter dan de streefwaarden. Bij de volgende stresstest in 2025 bepalen we waar we nog niet voldoen en welke maatregelen nodig en mogelijk zijn om onze ambitie te kunnen halen.

7.4 Verdergaand afkoppelen

We gaan ermee door om regenwaterafvoeren van de riolering te halen. Dit heet afkoppelen en draagt bij aan meerdere doelen. Het helpt tegen wateroverlast en verdroging, is energiebesparend, bespaart zuiveringskosten en het schept mogelijkheden voor het lokaal benutten van regenwater. Ook helpt afkoppelen om overstortingen vanuit de riolering te verminderen, waardoor het oppervlaktewater schoner blijft. Aandacht voor de kwaliteit van afstromend hemelwater en zo nodig zuiverende voorzieningen blijft nodig.

Bij nieuwbouw wordt geen regenwater op de riolering aangesloten. In bestaand gebied vergt afkoppelen substantiële investeringen. De strategie is om afkoppelen te combineren met andere werken. De kansen die zich voordoen gebruiken we om regenwater af te koppelen van de gemengde riolering, mits dit doelmatig kan.

In Losser zijn al diverse straten en wijken afgekoppeld. De staafdiagram laat zien dat het verhard oppervlak dat afwatert via gemengde riolering afneemt. In bijlage A1.6 is op kaarten weergegeven voor zowel 2018 als 2024 waarop welke verharde oppervlakken zijn aangesloten.

Figuur 7-2: Voortgang afkoppelen vanaf 2000.

Afkoppelen in projecten

Afkoppelen doen we in projecten, tegelijk met andere werken zoals rioolvervanging. In deze projecten stimuleren en helpen we bewoners om ook de oppervlakken op de percelen af te koppelen.

Afkoppelen door bewoners/eigenaren

Ongeveer de helft van het verharde oppervlak ligt op particuliere percelen. Daarom is ook inzet van bewoners en bedrijven gewenst. Bij herinrichtingsprojecten kan de gemeente de voorzijde van woningen meenemen in het project. In de planperiode 2025-2030 doen we dit op kosten van de gemeente.

In de projecten vragen we bewoners en perceeleeigenaren om daken en verhardingen op bijvoorbeeld de achterzijde van hun perceel af te koppelen. Als tegemoetkoming in de kosten wordt vanuit het betreffende project een bijdrage beschikbaar gesteld.

Hemelwaterstructuur

De afkoppelprojecten worden niet alleen afgestemd op andere werken in de openbare ruimte, maar ook op het regenwaterstructuurplan. Langzaamaan ontstaat een netwerk van regenwaterleidingen door het bebouwd gebied. Door dit netwerk kunnen piekafvoeren worden verwerkt en daarmee schept het mogelijkheden voor afkoppelen. Anderzijds wordt in projecten de regenwaterstructuur uitgebreid, waardoor nieuwe afkoppelmogelijkheden ontstaan.

7.5 Beperken grondwateroverlast

De afgelopen perioden zijn meer meldingen van grondwateroverlast bekend geworden bij de gemeente. Dit heeft waarschijnlijk te maken met een extra natte periode. Gemeente Losser heeft een grondwatermeetnet. De meetdata is openbaar toegankelijk via een website. Er is behoefte aan een analyse van de meetdata om daarmee een goed inzicht te krijgen van de grondwatersituatie. Daaruit blijkt ook of meetnetoptimalisatie nodig is.

Bij sommige projecten worden projectpeilbuizen geplaatst. De gemeente gaat regels / uitgangspunten opstellen betreffende het al dan niet (tijdelijk) opnemen van projectpeilbuizen in het meetnet. Voor het vaststellen van een nul-situatie en ten behoeve van een goed grondwateradvies worden projectpeilbuizen bij voorkeur tenminste een jaar voorafgaand aan het project geplaatst.

7.6 Doelmatig beheer van de infrastructuur

Rioolvernieuwing

Vervangingsinvesteringen vormen de grootste kostenpost van de watertaken. We kunnen kosten besparen en de kwaliteit verbeteren met een slimme, mede op risico's gebaseerde, vervangingsstrategie op basis van goede informatie over de technische staat van riolen, transportleidingen en andere voorzieningen. Ofwel, met rationeel beheer zoeken we naar het optimum van prestaties, kosten en minimale overlast voor bewoners.

Onderzoek en gegevensbeheer

Om dit voor elkaar te krijgen is inzicht nodig in de toestand en het functioneren van de infrastructuur. Dat inzicht verkrijgen we met metingen, inspecties, analyses en soms specifiek onderzoek. Gegevens houden we bij met beheerssoftware.

Risico gestuurd beheer

Gemeente Losser heeft afgelopen periode een werkwijze voor risico gestuurd beheer ontwikkeld conform de methode Rasmariant. Alle riolen binnen de gemeente zijn beoordeeld op de mate van risico bij falen. Aspecten die daarbij zijn meegewogen zijn bijvoorbeeld de diameter, het debiet, de bestemming van de omgeving, de drukte van de bovenliggende weg en de ligging in een grondwaterbeschermingsgebied.

De mate van risico van een riool weegt mee in het bepalen van de inspectie- en reinigingsfrequentie en het bepaalt de ingrijpmaatstaf.

Vanaf 2025 is de methode Rasmariant richtinggevend bij de planning van noodzakelijke vervangingen en bijbehorende kostendekking.

Het daadwerkelijke moment van reparatie of vervanging wordt integraal afgestemd met de andere opgaven in de openbare ruimte. Deze integrale afstemming kan leiden tot een afwijkend tijdstip van vervanging van riolen ten opzichte van het bepaalde tijdstip conform de principes van risico gestuurd beheer riolering. Afwijken kan, maar daarbij gelden de volgende randvoorwaarden:

- Bij tot tien jaar later vervangen is extra budget nodig om het risico wat dan ontstaat te beheersen (extra inspectie, noodreparatie, etc.);
- Tien jaar later vervangen is maximaal toelaatbaar. Dan zal vervanging separaat plaats vinden en niet als integraal project;
- Meer dan tien jaar eerder vervangen dan noodzakelijk kan, maar dat heeft als consequentie dat er minder budget over blijft voor andere meer urgente locaties.

Objectrenovatie

De riolering omvat ruim 600 bijzondere objecten, zoals bassins, stuwputten, gemalen, verdeelkasten en pompunits. De mechanische en elektrische onderdelen moeten om de ± 15 jaar worden vervangen. Dit is weergegeven in het renovatieplan.

De komende planperiode willen we 40 a 45 objecten per jaar renoveren en daarnaast totaal zeven hoofdrioolgemalen.

Regulier onderhoud

Gebrekkig onderhoud kan tot overlast leiden en soms zelfs tot onbruikbare voorzieningen. Bijvoorbeeld: drainageleidingen raken onherstelbaar verstopt als deze niet frequent genoeg worden doorgespoten. Verstopte of kapotte kolken leiden tot wateroverlast, ongeacht de rioleringscapaciteit. We willen een onderhoudsniveau waarbij de voorzieningen goed blijven functioneren.

De *onderhoudsfrequenties* zijn vermeld in het programma, hoofdstuk 8.

Straatvegen

Straatvegen dient meerdere doelen; schoonhouden van de publieke ruimte, verkeersveiligheid, inzameling afvalstoffen en voorkomen van storingen en extra onderhoud in de riolering. Het argument bij het laatste punt is dat niet verwijderd straatvuil kan leiden tot storingen en extra kosten voor de riolering. Bladval kan tevens zorgen voor verstoppingen van kolken en daardoor wateroverlast bij neerslag. Het vegen voorkomt dat er extra vuil in de kolken terechtkomt en daardoor zijn er minder verstoppingen en klachten. Om die reden wordt een deel van de veegkosten toegerekend aan de rioolheffing.

Kwaliteits- en risicogestuurd reinigen en inspecteren

Het doel van kwaliteits- en risicogestuurd inspecteren is het vergroten van de doelmatigheid van de inspectie. Het frequent inspecteren van bijna nieuwe riolen terwijl bekend is dat de schades zich pas na verloop van tijd ontwikkelen is niet doelmatig. Het frequenter inspecteren van riolen met een hoger risicoprofiel dan die met een lager risicoprofiel is bijvoorbeeld doelmatiger. De faalkans van deze riolen moet immers navenant lager zijn dan de riolen met het lagere risicoprofiel.

Bij herstart van deze vorm van inspecteren hebben we te maken met een aanloopfase. Zo zal in eerste instantie de aandacht uitgaan naar riolen zonder inspectie en riolen die langer dan de ingestelde 20 jaar geleden voor het laatst zijn geïnspecteerd. Is deze groep afgehandeld dan kan de nieuwe vorm van inspecteren worden ingevoerd.

Het nieuwe inspecteren betekent dat de inspectie-interval kleiner wordt naarmate een riool slechter wordt. De inspectieplanning wordt elk jaar aangevuld met projecten of specifieke vragen die een actuele inspectie van de vrijvervalriolen verlangen.

7.7 Beschermen waterkwaliteit

Optimalisatiestudie, verminderen vuilemissie naar oppervlaktewater

De gemeente Losser beschikt al meer dan 20 jaar over een monitoring- en besturingssysteem (MBS). Met het MBS worden meetgegevens van de riolering verzameld en regelwerken in de kernen Losser en Overdinkel bestuurd. Het MBS is met name ingericht om vuilemissie van de riolering naar het oppervlaktewater te beperken door middel van het beter benutten van de berging in de riolering.

In 2024 is onderzoek uitgevoerd naar het functioneren van het MBS. De conclusie is dat dit systeem mede door alle aanpassingen in de loop van de tijd niet optimaal functioneert. Aanbevolen wordt om met gerichte metingen, bijvoorbeeld bij overstorten, meer inzicht te krijgen in het daadwerkelijk functioneren en op basis daarvan een concreet advies te kunnen geven over de benodigde aanpassingen aan het systeem.

Met als doel, zo min mogelijk vuilemissie naar oppervlaktewater, wordt een optimalisatiestudie uit gevoerd waarin duidelijk wordt hoe het MBS aan te passen en wat de meerwaarde is van een randvoorziening bij de riooloverstort aan de Gildehauserweg.

Plan van Aanpak ongerioleerde percelen

In het buitengebied van de gemeente Losser liggen behoorlijk veel percelen die niet zijn aangesloten op het gemeentelijke rioolstelsel. De meesten daarvan hebben een IBA (Individuele Behandeling Afvalwater). Hoe de IBA's functioneren is niet bekend. Daarnaast zijn er nog enkele percelen waarvan niet bekend is wat er met het afvalwater gebeurt.

Deze situatie vormt een potentieel risico op vervuiling van het oppervlakte- en grondwater, hetgeen directe gevolgen kan hebben voor de waterkwaliteit.

De gemeente heeft dan ook besloten om samen met het waterschap en met de omgevingsdienst (ODT) beleid en een plan van aanpak op te stellen gericht op percelen die niet zijn aangesloten op het riool. Het doel is om een gestructureerde en doeltreffende aanpak te formuleren en de juiste financiële middelen te reserveren voor de afvalwaterverwerking van deze percelen, met als uiteindelijke doel de bescherming van de waterkwaliteit en de bevordering van een gezonde leefomgeving.

Wat binnen deze projectscope zit is het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst tussen het Waterschap en de gemeente Losser. Ook de oplevering van beleid voor ongerioleerde percelen en een uitvoeringsagenda, waarbij het ODT een adviserende en uitvoerende rol heeft, zit binnen de project scope. Wanneer besluitvorming heeft plaatsgevonden bij de verschillende partijen start implementatie. Het project eindigt op het moment dat alle percelen zijn voorzien van een adequate voorziening.

Kwaliteit afstromend hemelwater

Ondanks dat hemelwater in principe schoon genoeg is om onbehandeld te lozen, beoordeelt de gemeente bij afkoppelinitiatieven of de verwachte kwaliteit van het afstromende hemelwater voldoende is met als doel om ongewenste verontreiniging van bodem-, grond- en/ of oppervlaktewater tegen te gaan. De ambitie is om ook hemelwater van/ bij bedrijven af te koppelen en, indien mogelijk, te hergebruiken of af te voeren naar oppervlaktewater. Bij twijfel over de waterkwaliteit van het afstromende hemelwater kan een extra voorziening (bijvoorbeeld bodempassage) voorgeschreven worden. Dit wordt in overleg met waterschap Vechtstromen (en Vitens, afhankelijk van de ligging) bepaald. Aandacht voor het voorkomen en verminderen van foutieve aansluitingen, zowel bij nieuwe ontwikkelingen als in bestaand gebied, blijft nodig.

7.8 Samenwerking met perceeleigenaren

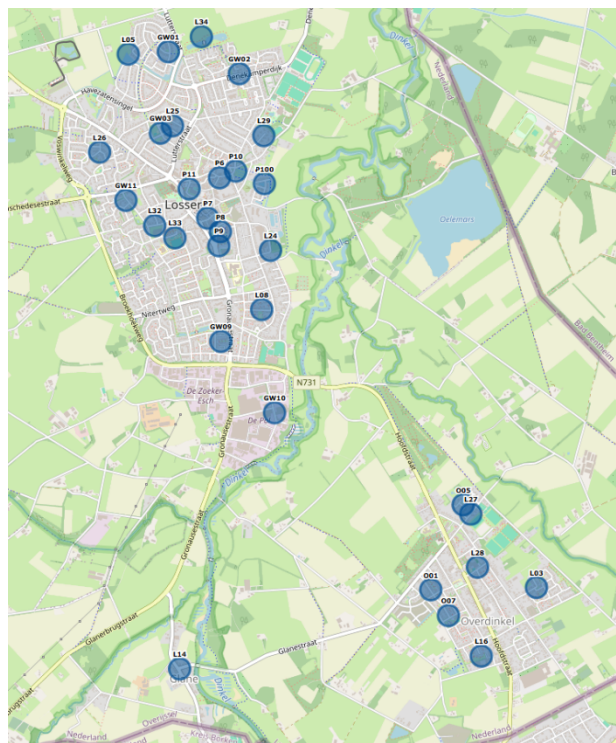
Het anticiperen op klimaatverandering is een gezamenlijke opgave waarin iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Dat gaat niet vanzelf; de gemeente ziet voor haarzelf een taak weggelegd om haar inwoners en het bedrijfsleven daarover te informeren, te enthousiasmeren en stimuleren.

Dat doet de gemeente middels communicatie, participeren in acties en het introduceren van subsidieregelingen en (mede financieren van) pilots. Doel is: betrokken en actieve mensen in de gemeente Losser die zich bewust zijn van de effecten van wateroverlast, hitte en droogte op hun leefomgeving en die kennis hebben van welke maatregelen zij zelf kunnen treffen om de risico's te beperken (steentje bijdragen), zoals het klimaatbestendig inrichten van hun eigen perceel. Een voorbeeld van informeren, enthousiasmeren en stimuleren is de gemeentelijke participatie in Groenblauw Twente (een initiatief van Twn), waarop inwoners het klimaatlabel van hun tuin kunnen bepalen en inspirerende voorbeelden gepresenteerd krijgen om hun tuin aan te pakken (zie: [link¹](#)).

De gemeente gaat een stimuleringsregeling uitwerken voor onder andere het vergroenen van de tuin, de aanschaf van een regenton of het afkoppelen van de regenpijp.

Eén van de acties waar Losser, net als veel andere gemeenten in Nederland, aan meedoet is het NK Tegelwippen, waarbij een 'tegeltaxi' ingezet wordt om de gewipte tegels op te halen en af te voeren.

Ten aanzien van inzicht in en betrokkenheid bij de grondwaterstand (te hoog en te laag), heeft de gemeente de grondwaterstandmetingen digitaal ontsloten en beschikbaar gesteld voor haar inwoners en andere gebruikers, zie: [link²](#). Daartoe zijn de peilbuizen (deels) voorzien van divers³ die semi-continue metingen verrichten. De divers worden periodiek uitgelezen.

8 Programma

Het programma is de werkplanning voor het beheer en de investeringen in de planperiode.

8.1 Beheer en onderhoud

Het regulier beheer en onderhoud doen we op een niveau dat 'voldoende' is om de voorzieningen goed te laten functioneren, uitgezonderd incidentele storingen.

Reiniging en inspectie

Voorgesteld wordt om de huidige gemiddeld inspectielengte van 15 km a 20 km per jaar voor de komende jaren te handhaven, ook tijdens de jaren dat er wordt overgaan naar risico-gestuurd inspecteren.

De inspectielengte bij alleen risico-gestuurd inspecteren (vanaf 2026-2027) zou theoretisch naar beneden kunnen worden bijgesteld naar ca. 10 km per jaar. De resterende 5 km wordt gebruikt voor projecten of specifieke vragen. Door het toepassen van de risico gestuurde inspectiemethode in samenhang met de clustering kan de cyclus de komende planperiode nog wijzigen.

Tabel 8-1: Reinigingsfrequenties.

Voorzieningen	reinigingsfrequentie
kolken	normaal: 1x / jaar, kwetsbare locaties: 2x / jaar
riolen	conform methode Rasmariant samen met inspectie
wortelfrezen	naar noodzaak
stuwputten (mbs)	1x / jaar (bij onderhoud/inspectie)
wervelventielen	1x / jaar (bij onderhoud/inspectie)
olieafscidders	1x / jaar (bij inspectie)
lamellenfilters	1x / jaar (bij inspectie)
slokop's (wadi's)	1x / jaar (bij onderhoud/inspectie)
zandvangput IT	2x / jaar
IT-leidingen	geperforeerd: 1x / 5 jaar, permeobuizen: 1x / 5 jaar
rioolgemalen	1x / jaar (bij onderhoud/inspectie)
pompunits	1x / jaar (bij inspectie)
bezinkbassins	automatisch (direct na lediging) en jaarlijks
Drainage	1x per 3 jaar
Lijngoten	2x / jaar

Tabel 8-2: Inspectiefrequenties.

Voorzieningen	inspectiefrequentie
riolen	conform methode Rasmariant
riolen specifiek	circa 1 km per jaar (+reiniging)
stuwputten (mbs)	1x / jaar (bij onderhoud/reiniging)
wervelventielen	1x / jaar (bij onderhoud/reiniging)
olieafscidders	1x / jaar (bij reiniging)

Voorzieningen	inspectiefrequentie
lamellenfilters	1x / jaar (bij reiniging)
slokop's (wadi's)	1x / jaar (bij onderhoud/reiniging)
rioolgemalen	1x / jaar (bij onderhoud/reiniging)
verdeelkasten	1x / jaar
elektr. installaties	1x / 5 jaar (extern, cf. NEN 3140)
pompunits	1x / jaar (bij reiniging)
bezinkbassins	1x / jaar
regenmeters	6x / jaar (incl. blad verwijderen), 1x / jaar kalibreren
drukriolering	controle regenwateraansluitingen op drukriool: 50 percelen per jaar

Onderhoud

Het meest omvangrijke onderhoud zijn de renovaties en vervangingen. Deze staan in het investeringsplan. Daarnaast wordt 'klein' onderhoud gedaan, met name aan de mechanische onderdelen. De frequenties hiervan staan hieronder in Tabel 8-3.

Tabel 8-3: Onderhoudsfrequenties.

Voorzieningen	onderhoud
schuiven (mbs)	1x / jaar (bij reiniging/inspectie)
rioolgemalen	1x / jaar (bij reiniging/inspectie)
bezinkbassins	1x / jaar (bij reiniging/inspectie)
luchtinblaasunits	1x / jaar (extern)
wadi's	maaien: in afstemming met groenbeleid, vervangen leeflaag: 1x / 15 à 20 jaar
diversen	verhelpen storingen (bij meldingen)

8.2 Onderzoek

Zoals eerder in dit plan aangegeven is de komende planperiode onderzoek nodig om doelmatig invulling te geven aan de gemeentelijke zorgtaken. In Tabel 8-4 zijn de nu bekende onderzoeken opgenomen.

Tabel 8-4: Geplande onderzoeken.

Gepland onderzoek
Subsidieregeling opstellen - Groene daken, Geveltuin, Afkoppelen
Actualisatie rioleringsmodel, herberekening/toetsing huidig functioneren en stresstest
Optimalisatiestudie gericht op beperken vuilemissie en verbeteren waterkwaliteit met name bij Gildehauserweg. Starten met extra monitoring, oa noodoverlaat Hoofdstraat.
Opstellen incidentenbestrijdingsplan
Onderzoek rioolvreemd water
Plan van aanpak ongerioleerde percelen buitengebied
Toetsing ontwateringssituatie op basis van data grondwatermeetnet
Uitwerking oplossingsrichtingen voor urgente locatie wateroverlast nav 21 juli 2024

8.3 Investeringsen

In de planperiode wordt veel geïnvesteerd in rioolvernieuwing, objectrenovatie, klimaat en afkoppelen. Het meeste gebeurt in combinatie-projecten, waarbij vervanging, klimaat en afkoppelen zijn samengevoegd. Die combinatieprojecten zijn weer onderdeel van het meerjarig investeringsprogramma (MIP: integraal meerjarig investerings- en onderhoudsprogramma openbare ruimte).

Met het MIP zorgen we voor een integrale (gebieds)benadering. Samen met partners benutten we kansen en werken we aan de bredere strategische doelen van de gemeente. Daarbij zijn de investeringen voor de watertaken vaak het vliegwiel om de leefomgeving als geheel te verbeteren en duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren.

In de bijlagen staat een overzicht van alle projecten die in uitvoering zijn of in de komende jaren starten. De grootste en het meest in het oog springende zijn:

- Aanleg groenblauw; structuur Markebeek - van vijvers Nitertweg t/m Dinkel;
- Herinrichting centrum Losser fase 2 inclusief aanleg groenblauw structuur - Dorpsbeek Losser (Beken&Bleken van Losser).
- Aanpak kwetsbare locaties voor wateroverlast in Losser;
- Herinrichting Enschedesestraat Losser;
- Kwaliteitsimpuls Beuningen;
- Kwaliteitsimpuls Glane;
- Herinrichting Beatrixstraat en omgeving De Lutte;
- Gebiedsontwikkeling Vogelbuurt Losser.

In onderstaande tabel staan de investeringen waarmee rekening gehouden is in het kostendekkingsplan.

Tabel 8-5: Investeringsen.

Investeringsen	Gemiddelde kosten in € per jaar
Renovatie/vervanging	2.790.000
Reparaties	170.000
Klimaatmaatregelen	310.000
Mechanische riolering	350.000
Groene berging	100.000
Afkoppelkansen	100.000

De werkelijke start- en eindjaren van de projecten zijn afhankelijk van het MIP, synergiekansen en aanvullende besluitvorming over de jaarlijkse programmabegrotingen.

Voor subsidie, stimulering, publiekscampagne en participatie is jaarlijks € 90.000 geraamd.

9 Financiën

Dit hoofdstuk draait om de bekostiging van de gemeentelijke watertaken via de rioolheffing. Hier komt aan de orde welke financiële middelen nodig zijn om de in dit plan gestelde doelen met de beschreven strategie te kunnen realiseren. Doelen, strategie en benodigde middelen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. In de Gemeentewet is bepaald dat de heffing maximaal kostendekkend mag zijn.

9.1 Wettelijk kader voor de rioolheffing.

De wettelijke basis voor de rioolheffing is opgenomen in artikel 228a van de Gemeentewet.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De inkomsten uit de rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de gemeentelijke watertaken. De inkomsten uit de rioolheffing mogen wel aangevuld worden met inkomsten uit de algemene middelen. In fiscaal-juridische zin betekent dit dat de heffing een zuivere belasting is. Belangrijke aandachtspunten van de rioolheffing zijn:

- De opbrengsten zijn bestemd voor het doel waarvoor de heffing in het leven is geroepen:
 - Huishoudelijk afvalwater (vuilwater) inzamelen en naar een zuiveringsinstallatie transporteren;
 - Afvloeiend hemelwater inzamelen en verwerken, voor zover van de perceeleigenaar niet kan worden verwacht dat hij het zelf naar bodem of oppervlaktewater afvoert;
 - Maatregelen nemen tegen structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand mits dit doelmatig is.
- De heffing mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente voor dit doel maakt (maximaal 100% kostendekkend). Ook mag de gemeente de opbrengst niet aan andere zaken uitgeven;
- De vormgeving van de heffing moet een relatie hebben met de gemeentelijke watertaken. De gemeente treft de voorzieningen in het algemeen belang, maar zij moet de kosten wel op een aanvaardbare manier verdelen. Dit houdt in dat er een zekere relatie moet zijn tussen het kostenverhaal via de rioolheffing en het belang dat de belastingplichtige heeft bij de voorzieningen (profijtbeginzel).

De kaders van de begrotingsregels liggen vast in:

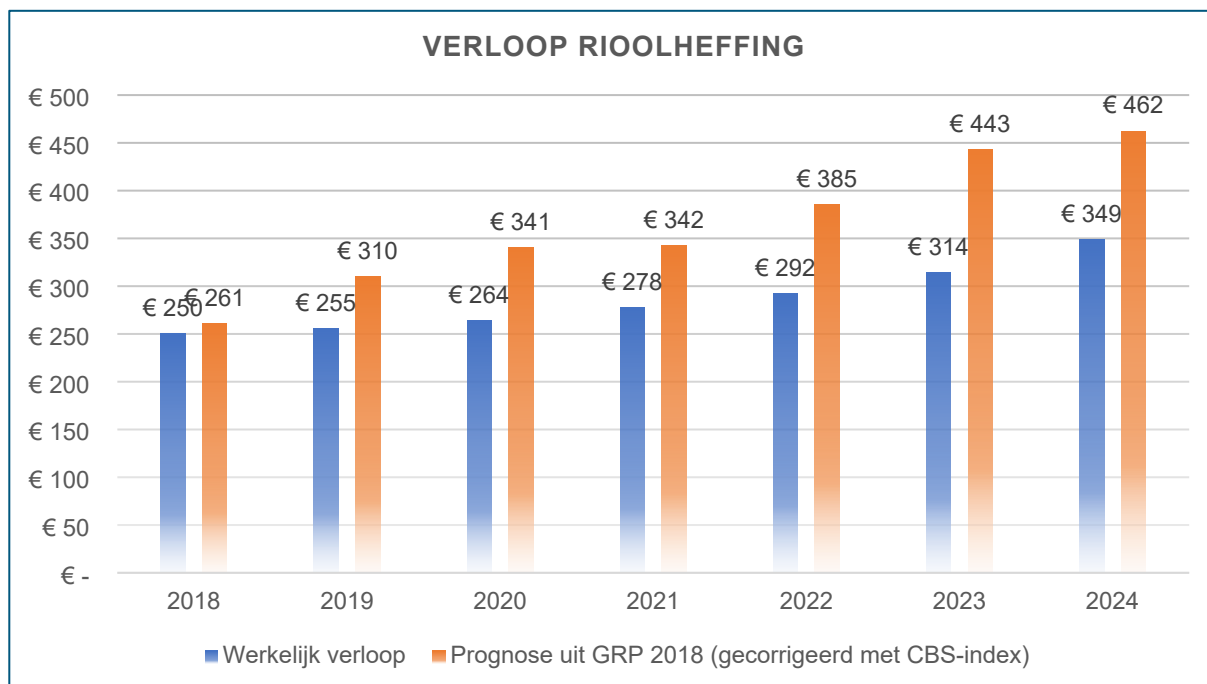
- Gemeentewet
- Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Notitie riolering commissie BBV
- Jurisprudentie (i.o.)

Artikel 228a Gemeentewet:

1. Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:
 - a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en
 - b. de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
2. Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.
3. Onder de kosten, bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan de omzetbelasting die als gevolg van de Wet op het BTW-compensatiefonds recht geeft op een bijdrage uit dat fonds.

9.2 Opbouw en verloop rioolheffing

In Figuur 9-1 is te zien hoe de rioolheffing zich ontwikkeld heeft van 2018 tot en met 2024. De stijging van de heffing is te verklaren door de gestegen kosten. De inflatie van 2018 tot en met 2024 bedraagt voor de CBS-index voor de GWW-sector 38%.

Figuur 9-1: Verloop rioolheffing 2018 - 2024.

De totale begrote inkomsten in 2025 uit de rioolheffing bedragen: €4.074.406,- met een rioolheffing van €365,88. De uitgaven zijn hoger, daarmee is het huidige tarief niet kostendekkend. Er wordt een onttrekking gedaan uit de voorziening om alle lasten te dekken.

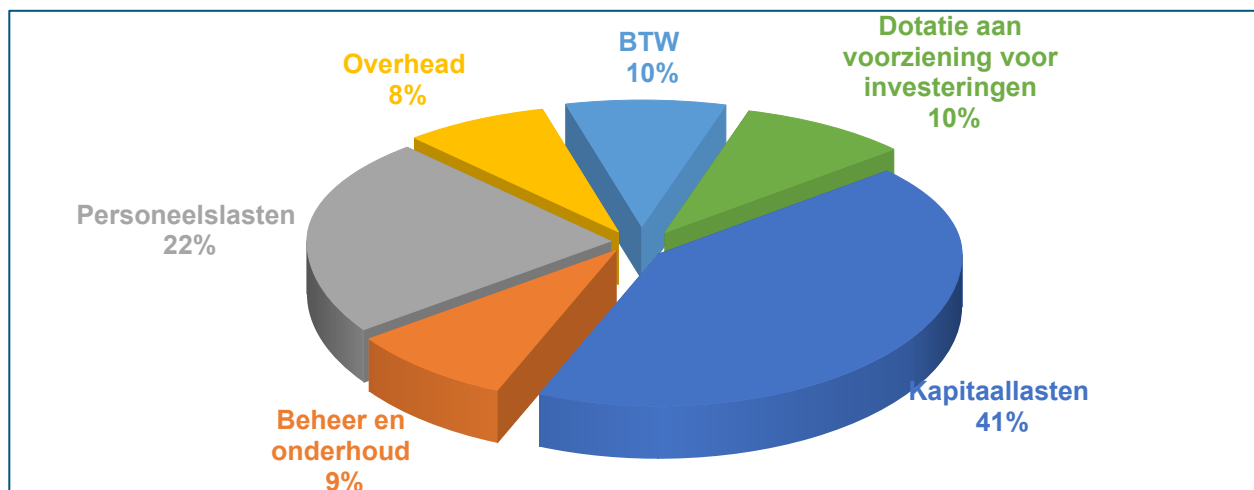
In de huidige systematiek wordt de eigenaar belast met een vast tarief van €365,88. Daarnaast wordt aan de grootverbruikers van drinkwater (>500m³/jaar) een extra heffing opgelegd. In de huidige situatie wordt circa 4% van de totale opbrengst van de rioolheffing opgehaald bij de grootverbruikers en 96% bij de eigenaren. Meer informatie staat in de gemeentelijke verordening.

De onderverdeling van de kosten is weergegeven in onderstaande grafiek. De kapitaallasten zijn een groot deel van de jaarlijkse lasten. De investeringen worden volgens de vastgestelde methodiek deels geactiveerd en deels direct ten laste gebracht van de voorziening. In de toekomst zal de spaarcomponent toenemen, waardoor op termijn een steeds geringer deel van de investeringen geactiveerd hoeft te worden. Zo ontstaat op een geleidelijke wijze het zogenaamde ideaalcomplex en zal er in de toekomst geen rentecomponent meer zijn in de rioolheffing.

De voorziening wordt gebruikt voor tariefegalisatie en voor de investeringen die voor een steeds groter deel direct worden bekostigd uit de opbrengsten van de rioolheffing van hetzelfde jaar.

9.3 Kostendeckingsberekening

Deze paragraaf geeft de doorrekening naar de benodigde rioolheffing om voldoende middelen te hebben voor het beheer en de geplande projecten. De gegevens en de keuzes van de voorgaande paragrafen komen hier bij elkaar en leiden tot de benodigde rioolheffing.

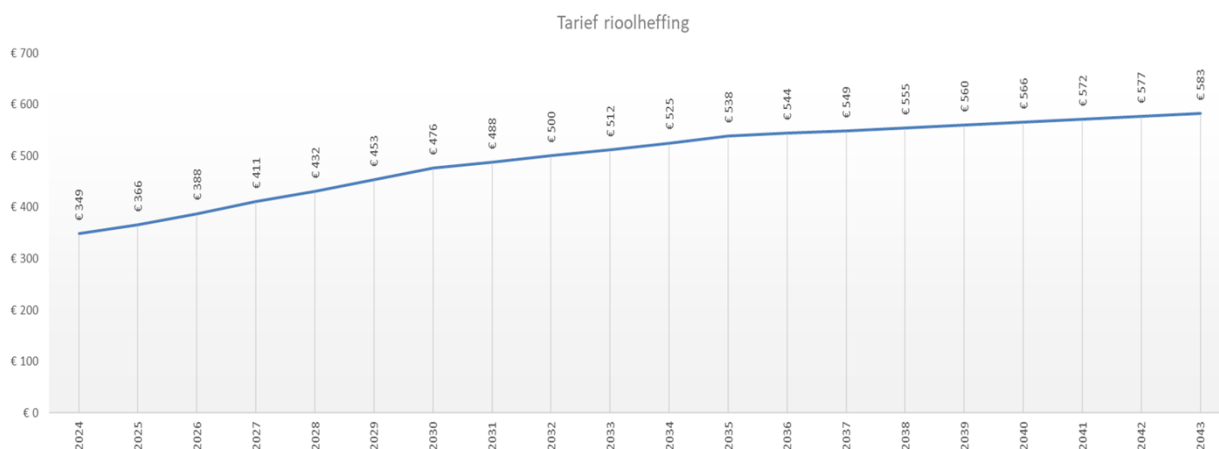

Figuur 9-2: Verdeling kosten gemeentelijke watertaken gemeente Losser.

De rioolheffing is over een periode van 20 jaar berekend. Er is gekeken naar eventuele investeringspieken buiten deze periode (doordat veel riolen tegelijk aan het eind van hun levensduur komen).

Er is een kostendeekkende rioolheffing berekend over de periode tot 2044. Zowel de baten (tarief rioolheffing en aantal heffingseenheden) als een overzicht van alle lasten zijn in het berekeningsmodel gebracht. De lasten betreffen de lopende kapitaallasten, de exploitatiekosten (met onder andere doorberekening van personeelskosten), de beheer- en onderhoudskosten (zoals reiniging en inspectie), benodigde onderzoekskosten en investeringen. Zie bijlage A9 voor een overzicht van de exploitatiekosten. Uitgangspunt is dat het tarief 100% kostendeekkend is en het vastgestelde beleid wordt gevolgd. Voor de rente wordt uitgegaan van 1,5%. De economische levensduur is 40 jaar voor klimaatmaatregelen, vrijerval riolering, persleidingen en het bouwkundige deel van gemalen. Voor het elektrisch/mechanische deel van pompen en gemalen is de economische levensduur 15 jaar. Er is in de berekening gerekend zonder inflatie-correctie. Bij de tariefstelling wordt dat jaarlijks bepaald.

De komende jaren is het door de toenemende lasten noodzakelijk om het tarief jaarlijks te verhogen. De resultaten staan in onderstaande grafiek.

Figuur 9-3: Prognose tarief rioolheffing.

In de planperiode betekent dat:

Tabel 9-1: Tarieven rioolheffing.

Jaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Aantal aansluitingen (rekeneenheden)	10.909	11.067	11.067	11.067	11.067	11.067
Tarief rioolheffing	€ 366	€ 388	€ 411	€ 432	€ 453	€ 476

Uitbreiding van de personele capaciteit met 1,0 fte zal éénmalig (maar structureel) een verhoging geven van de rioolheffing van circa € 9. Dat is nog niet opgenomen in bovenstaande grafiek en tabel.

Bijlagen

A1 Water en riolering in Losser

Deze bijlage bevat een overzicht van de aanwezige voorzieningen (infrastructuur).

A1.1 Plangebied

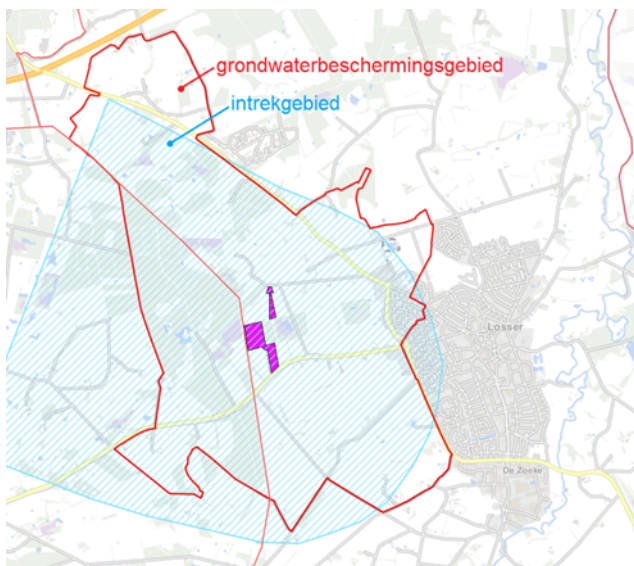
Dit WRP heeft betrekking op het gehele gemeentelijk grondgebied. Dit omvat de vijf kernen (Beuningen, De Lutte, Losser, Overdinkel en Glane) en het buitengebied.

A1.2 Grondwaterbeschermingsgebied

Ten oosten van de kern Losser ligt de drinkwaterwinning Enschede-Losser. Het bijbehorende grondwaterbeschermingsgebied strekt zich uit tot in de kern Losser.

Binnen dit gebied is er extra aandacht om verontreiniging van het grondwater te voorkomen, concreet:

- is er extra aandacht voor een adequate uitvoering van het rioleringsbeheer;
- wordt voor de vuilwaterriolen uitgegaan van hogere inspectiefrequenties;
- wordt geen (regen)water op infiltratievoorzieningen aangesloten waarin schadelijke verontreinigingen kunnen zitten die bij infiltratie in het grondwater doordringen;
- wordt bij aanleg/vervanging van riolering de provincie en Vitens geconsulteerd.

Figuur 9-4: Grondwaterbeschermingsgebied.

Provincie Overijssel heeft samen met de gemeenten, waterschappen, Vitens en Rijkswaterstaat gebiedsdossiers opgesteld. Hierin zijn risico's in kaart gebracht. Detailinformatie over de winning Enschede-Losser is te vinden in het gebiedsdossier Enschede-Losser.

Maatregelen grondwaterbescherming

Voor de gebiedsdossiers is onderzoek gedaan naar de risico's van riolering voor de kwetsbare drinkwaterwinningen. De meest doelmatige maatregelen die in het onderzoek naar voren komen zijn:

- bij de rioolinspecties prioriteit geven aan riolen in/nabij het grondwaterbeschermingsgebied;
- adequaat uitvoeren van inspectie, toezicht en handhaving op aanleg, onderhoud en beheer van riolering en IBA's;
- toepassen van de NEN 3650, waaronder dichtheidsbeproeving direct na aanleg;
- tijdige rioolvernieuwing (normaal beheer);

- *bovengrondse hemelwaterafvoer zodat foute aansluitingen direct zichtbaar zijn;*
- *bij calamiteiten direct beschikbare informatie over de locaties waar regenwater infiltreert;*
- *opsporen en verhelpen foutaansluitingen in nieuwe afkoppelprojecten en in bestaande stelsels;*
- *monitoring bij inspectieputten;*
- *periodieke voorlichting over het juist gebruik van IBA's;*
- *toezicht en handhaving op functioneren IBA's (effluentcontrole).*

Bij een adequaat rioleringsbeheer worden de belangrijkste risico's ondervangen en zijn geen aanvullende technische maatregelen nodig.

A1.3 Infrastructuur

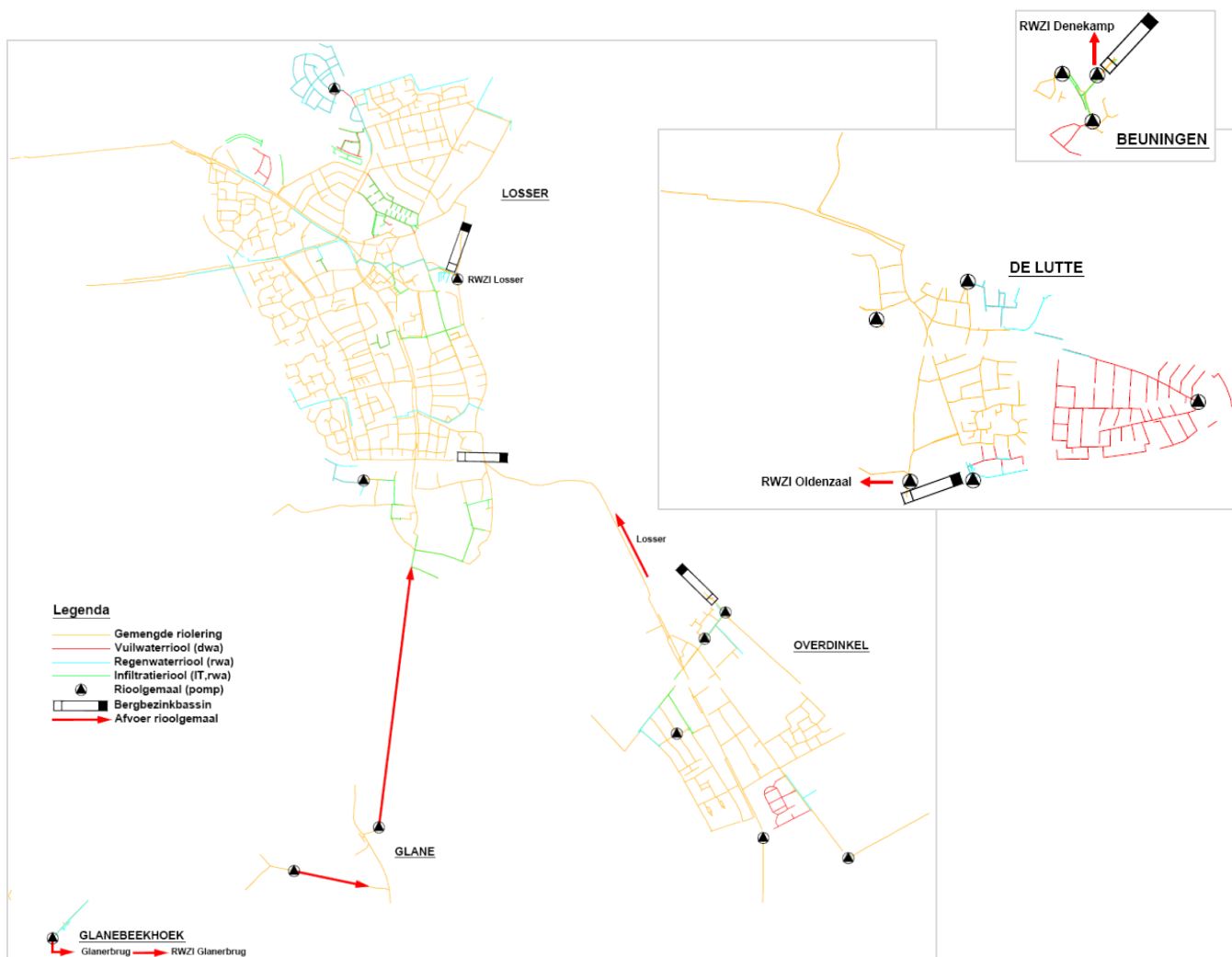
Riolerings is vrijwel onzichtbaar, maar is omvangrijk en vertegenwoordigt een groot kapitaal. De vervangingswaarde van de riolen is circa € 120 miljoen. Het spreekt voor zich dat dit kapitaal goed beheerd moet worden.

In Losser ligt 181 kilometer vrijval-riolerings, 165 kilometer persleidingen, 13 kilometer aan duikers en ruim 41 kilometer drainage. De infrastructuur omvat ook allerlei objecten zoals rioolgemaal, drukrioleringspompen, stuwputten, riooloverstorten, bergbezinkbassins, wadi's en andere regenwatervoorzieningen. En er is een meet- en besturingssysteem voor automatische besturing van pompen en schuiven

De riolerings van Losser is over vier afvalwatersystemen verdeeld. Dit is weergegeven in afbeelding op het volgende blad.

- Het afvalwater van de kernen Losser en Overdinkel stroomt onder vrij verval naar de rwzi (zuivering) te Losser. Hier komt ook het afvalwater van Glane terecht, dat via een persleiding naar het rioolstelsel van Losser wordt gepompt. Na zuivering door de rwzi wordt het water geloosd op de Dinkel, bij de Ravenhorsterweg;
- Het afvalwater van De Lutte wordt verpompt naar de riolerings van Oldenzaal;
- Het afvalwater van Beuningen wordt verpompt naar de rwzi in Denekamp;
- De riolerings in Glanebeekhoek loost op het rioolstelsel van Glanerbrug (Gemeente Enschede) en komt uiteindelijk terecht bij de rwzi in Glanerbrug.

Het merendeel van het bebouwde gebied heeft gemengde riolerings. Hiermee wordt afvalwater en regenwater door één buizenstelsel afgevoerd naar de rwzi. In het buitengebied ligt drukriolerings, die alleen bedoeld is voor afvalwater. Nieuwere wijken zoals delen van de Saller en De Lutte Noord zijn voorzien van verbeterd gescheiden stelsels (VGS). Dit zijn stelsels met aparte buizen voor vuil water (dwa) en regenwater (rwa). De meest recente uitbreidingen hebben rioolstelsels die "duurzaam gescheiden" genoemd zouden kunnen worden. Hier wordt alleen vuil water ingezameld en naar de rwzi afgevoerd. Vrijwel al het regenwater wordt in het gebied zelf verwerkt, bijvoorbeeld door infiltratie in wadi's. Bij herinrichtingen is vaak minder ruimte beschikbaar en zijn infiltratietransportriolen (IT-riolen) toegepast, waarbij de infiltratie ondergronds plaatsvindt.

Figuur 9-5: Riolen, gemalen en bergbezinkbassins.

In deze afbeelding staan de riolen, gemalen en bergbezinkbassins. De rode pijlen laten zien naar welke zuivering het water wordt afgevoerd.

A1.4 Omvang en aantallen

Tabel 9-2: Omvang en aantallen.

Infrastructuur/objecten	Aantal	Eenheid	Omvang	Eenheid
Vrijvervalriolen bebouwde kom	4020	Leidingen	147	km
Vrijvervalriolen buitengebied	658	Leidingen	34	km
Duikers	856	Leidingen	16	km
Drainage	913	Leidingen	41	km
Persleidingen / Drukriolering	1140	Leidingen	165	km
Volgeschuimd (buiten gebruik)	259	Leidingen	9,2	km
Straat en Trottoirkolken	8470	stuks		
Inspectieputten	4298	stuks		
Stuwputten met regelschuif	7	stuks		
Stuwputten met wervelventiel	3	stuks		
Koppelputten RWA-DWA	1	stuks		
Lamellenfilters	1	stuks		
Olieaafscidders	1	stuks		
Hoofdgemalen (1 pomps)	12	stuks		
Hoofdgemalen (2 pomps)	4	stuks		
Opjaag gemalen (tussengemalen)	8	stuks		
Tunnelgemalen	3	stuks		
Drukrioolgemalen	578	stuks		
Centrale verdeelkasten (CVK's)	36	stuks		
Mechanische overstort	1	stuks		
Overstorten gemengde riolering	10	stuks		
Overstorten VGS	1	stuks		
HWA uitlaten gescheiden stelsels	3	stuks		
HWA uitlaten wadi's / drainage	5	stuks		
HWA uitlaten IT-stelsel	11	stuks		
Bergbezinkbassins (primaire randvoorz.)	4	stuks	3950	m3
Bergbezinkleidingen (primaire randvoorz.)	1	stuks	750	m3
Randvoorzieningen secundair (gr.berging)	1	stuks	2380	m3

Infrastructuur/objecten	Aantal	Eenheid	Omvang	Eenheid
Slokop's	235	stuks		
Wadi's	235	stuks	24152	m2
Infiltratievelden	1	stuks	Lomanskamp	
Retentiesloot / waterberging	1	stuks	Smitsbreeweg	
Regenmeters	2	stuks		
Grondwaterpeilbuizen	39	stuks		

A1.5 Externe overstorten

Tabel 9-3: Externe overstorten van gemengde rioolstelsels.

Kern	Overstortnaam	Put	hoogte	breedte	Loost op	Opmerking
Beuningen	Pastoor Bolscherstraat	7909	25,03+	1,00 m	opp.water	
Beuningen	Oude Dijk	35302	25,32+	1,00 m	Dinkel	BBL
De Lutte	Plechelmusstraat	7046	51,32+	2,00 m	bermsloot N735	
De Lutte	De Visscherij	gr.berging	39,26+	2,00 m	bermsl.A1	
Glane	Weerstraat	45	34,41+	0,87 m	Dinkel	
Losser	Gildehauserweg	1180	32,02+	3,00 m	opp.water	
Losser	Ravenhorsterweg	10027	32,40+	12,00 m	Dinkel	BBB
Losser	Smalmaatstraat	10041	32,71+	13,25 m	Dinkel	BBB
Overdinkel	Hoofdstraat	4450	32,75+	1,10 m	Dinkel	noodoverlaat
Overdinkel	Elferinksweg	6010	35,62+	1,45 m	opp.water	
Overdinkel	Invalsweg	10038-4	32,40+	2,10 m	Dinkel	BBB

Tabel 9-4: Uitlaten/overstorten regenwaterstelsels.

Kern	Naam	Put	hoogte	breedte	Loost op	Opmerking
Beuningen	Oude Dijk (IT-riool)	55202	25,29+	1,00 m	bermsloot	IT-overlaat
Beuningen	Oude Dijk (IT-riool)	55203	25,00+	1,00 m	39	IT-overlaat
De Lutte	Smidthskaamp	7306	46,50+	2,00 m	42-0-0-1 (N735) vgs-overstort	
Losser	De Pol	50170	33,51+	1,80 m		IT-overlaat
Losser	Wolshagen	6535	35,60+	1,50 m	-	vgs-overstort
Losser	Collendoorn	6542	35,58+	1,60 m	-	vgs-overstort
Losser	Lutterstraat	6565	35,04+	1,20 m	-	vgs-overstort

Kern	Naam	Put	hoogte	breedte	Loost op	Opmerking
Losser	Oosterhof (40026)	40026	35,61+	1,50 m		IT-overlaat
Losser	Oosterhof (40029)	40029	35,59+	1,00 m		IT-overlaat
Losser	Havenzatensingel (i)	50188	35,27+	0,60 m		IT-overlaat
Losser	Havenzatensingel (ii)	50192	35,30+	0,60 m		IT-overlaat
Losser	Oranjestraat	50057	32,84+	2,20 m		groene berging
Losser	Holsbreepad	5613	35,40+	1,50 m		vgs-overstort
Losser	Grimberge	40138	37,05+	1,40 m		IT-overlaat
Overdinkel	Dr. Ariënstraat	53120	35,22+	2,50 m		IT-overlaat
Overdinkel	Hoofdstraat (IT)	53047fic	35,20+	2,00 m		IT-overlaat

A1.6 Afgekoppelde gebieden

De kaartjes tonen de wijken en straten waar wegen, daken en/of verhardingen zijn afgekoppeld van de gemengde riolering voor de situatie in 2024 (zover bijgewerkt). Het regenwater dat van deze oppervlakken afstroomt wordt apart verwerkt, bijvoorbeeld door het te infiltreren in de bodem.

Figuur 9-6: De Lutte 2024.

Figuur 9-7: Beuningen 2024.

Figuur 9-8: Glane 2024.

Figuur 9-9: Overdinkel 2024.

Figuur 9-10: Losser 2024.

A2 Evaluatie GRP Losser 2018 – 2024

Uitvoering projecten

De meeste maatregelen ter verbetering van de riolering, de waterhuishouding en de klimaatbestendigheid zijn onderdeel van combinatieprojecten die onderdeel zijn van het meerjarig investeringsprogramma (MIP). De belangrijkste projecten waar de afgelopen periode aan gewerkt is zijn:

- Kwaliteitsimpuls de Lutte;
- Centrumplan Losser;
- Beken en Bleken;
- Ontwikkeling De Muchte en herinrichting omliggende straten.

Alhoewel de investeringen vanuit de watertaken binnen deze projecten vaak het vliegwiel zijn om de leefomgeving als geheel te verbeteren, is de consequentie van 'het combineren' ook dat rioolvervangings soms ook dat rioolvervangings te vroeg of te laat plaats vindt.

Binnen de gemeente wordt gewerkt aan een betere integrale afstemming: het MIP 2.0.

Van de vervangingsopgave van circa 9 km uit het vorige GRP is 43% (3,9 km) uitgevoerd en staat er nog 57% (5,1 km) in de planning. Een groot deel van deze vervangingsopgave is gekoppeld aan de MIP-programmering, zoals Centrum Fase 2, Roofvogelbuurt en kwaliteitsimpuls Glane. Gezien de complexiteit van deze projecten is de doorlooptijd langer, waardoor de vervanging van de riolen nog niet uitgevoerd zijn.

Door de vrij grootschalige herinrichtingen in Losser Centrum en De Lutte is de afkoppelambitie van 0,5 hectare per jaar ruimschoots gehaald.

De doelstelling om een inhaalslag te maken en per jaar 10% van de elektrische en mechanische objecten te renoveren is wel/niet gehaald. In de planperiode van 2018-2024 is wat betreft de mechanische riolering het volgende vernieuwd.

- 226 Pompen vernieuwd;
- 147 installaties vernieuwd (leidingwerken + kasten).

Dit komt overeen met circa 5% per jaar, waarmee niet aan de doelstelling is voldaan. Oorzaken zitten hierin met name in de personele capaciteit en de kostentoeename van het renoveren.

Beheer en onderhoud

Hieronder zijn de ambities uit het vorig GRP weergegeven met daaronder de evaluatie bij dat punt:

- Op onderdelen gaan we de metingen, inspecties en gegevensbestanden verbeteren, gebruik makend van nieuwe ICT-mogelijkheden;
 - De basis is nog steeds het bijhouden van het areaal in Riodesk Kikker. Nu we de koppeling aan het maken zijn met Rasmariant, kunnen we meer risico gestuurd gaan inspecteren en beheren.
- De frequentie van onderhoud stemmen we af op de noodzaak, zodanig dat we schade en slecht functioneren voorkomen;
 - De output van Rasmariant vertalen naar een planning en programma en die afstemmen met de bredere opgaven.
- We gaan experimenteren met de monitoringtool om de realisatie van onze doelen te volgen.
 - De monitoringstool Twents waternet is niet gebruikt. Te complex en niet geborgen in de organisatie structuur.

Tabel 9-5: Stand van zaken onderzoeken.

Nr.	Onderzoek	Jaar	Stand van zaken 2024
1,2	inspecteren en ontwikkelen visie Zinker Dinkel in Hoofdstraat	2019	Inspectie heeft plaats gevonden. De kwaliteit is nog goed, voor alsnog geen aanleiding om hier in te grijpen. Vanuit meetplan de wens om de noodoverlaat te monitoren i.v.m. overstorten en mogelijk rioolvreemd water (terugloop bij hoge Dinkelstand).
3	groene berging overstort Gildehauserweg	2020	Dit moet nog nader uitgewerkt worden in combinatie met de monitoring van overstort Gilderhauserweg.
4	onderzoek zichtbaar maken Markebeek Smalmaatstraat	2020	Is opgenomen in de visie klimaatadaptieve zone Losser Zuid. Verdere uitwerking volgt.
5	onderzoek lozingspunt Markebeek – Wilgenkamp	2020	Is opgenomen in de visie klimaatadaptieve zone Losser Zuid. Verdere uitwerking volgt.
10	geotechnisch onderzoek stabiliteit Groene berging A1	2018	Is uitgevoerd inclusief beheer en onderhoudsplan.
14	afwatering De Lutte NW Peulkespad	2019	Is nader uitgewerkt in plan Hanhofweg
17	verbetering afwatering Bentheimerstraat	2019	Is onderdeel van Project Dorpsranden de Lutte. Project is afgerond. Laatste deel Bypass Luttermolenveld volgt nog.
18	optimalisatie vuilwaterstelsel Luttermolenveld	2020	BRP Luttermolenveld is opgesteld. Nadruk ligt op het realiseren van de Bypas Kroepsweg. Maatregelen in samenspraak met het waterschap.
20	opstellen calamiteitenplan / risico analyse	2021	Nog niet opgesteld. Dit moet nog gebeuren.
21	analyse rioolvreemd water, alle kernen	2020	Geen onderzoek naar gedaan. Dit heeft geen prioriteit gehad.
22	klimaat-stresstest, inclusief hoogtes en vervolgonderzoek;	2019	Stresstest is uitgevoerd. Heeft nu een vervolg in klimaatadaptatiestrategie.
23	ontwikkelen systeem voor bijhouden verhard oppervlak	2018-2022	Er is een verhardingenkaart opgesteld welke nu in het beheerpakket, GBI, staat. Een proces voor het actueel houden van de kaart ontbreekt nog. Dit moet nog worden geborgd in de organisatie.
-	Overwegen/opstellen hemelwaterverordening	2019	Is in 2022 vast gesteld.
-	Overwegen/opstellen aansluitverordening riolering	2019	Is in najaar 2024 opgestart.

Zorgtaak afvalwater

Gemeente Losser heeft nog geen aansluitverordening. Het is daarom nu niet duidelijk waar de verantwoordelijkheid van de gemeente stopt of eindigt. In buitengebied bijvoorbeeld met pompputten en leidingen naar de woning. De verordening wordt in 2024/2025 opgesteld.

Wat betreft rioolvreemd water binnen de kom: er is eerst een impact analyse nodig, alvorens je eventueel maatregelen kunt bepalen of treffen om dit tegen te gaan. Voor het buitengebied is het wenselijk om werk te maken van de foutieve aansluitingen. Er is een plan en budget nodig om regenwater van het drukriool af te krijgen.

Het omgaan met afvalwater in het buitengebied is een aandachtspunt. Er zijn nog steeds een aantal percelen die niet zijn aangesloten op de riolering en waarvan niet bekend is wat voor voorziening ze wel hebben. Gemeente, waterschap en omgevingsdienst zijn bezig dit beter in beeld te krijgen. In het WRP moet goed omschreven worden wat we hiermee willen in het buitengebied. Dat geldt ook voor het aansluiten van hemelwater op drukriolering.

Zorgtaak hemelwater

Gemeente Losser heeft sinds 2022 een hemelwaterverordening. Bij nieuwe ontwikkelingen verwijst de gemeente naar deze verordening waarin de eisen voor de te realiseren waterberging staan opgenomen. In Twents Waternet verband zijn gemeenten en waterschap in overleg over meer eenduidigheid ten aanzien van waterbergingseisen.

In het GRP is een voorstel voor streefwaarden voor wateroverlast opgenomen. Alhoewel het principe hierachter wel correct is, blijkt de tabel niet makkelijk uitlegbaar. In het GRP is aangegeven dat dit voorstel in 2018/19 tijdens ronde 1 DPRA stresstest eventueel bijgesteld zou worden mede op basis van een risicodialoog. Dit is toen niet gebeurd, maar wordt nu binnen de klimaatadaptatiestrategie opgepakt.

Gemeente Losser heeft geen subsidieregeling voor afkoppelen. Wel is het mogelijk een bijdrage te doen voor afkoppelen van particulieren bij projecten waar het riool wordt vervangen door gescheiden riolering. Vanuit klimaatadaptatie doelstellingen kan het wenselijk zijn dat er wel een subsidieregeling komt. Dit kan een bredere regeling zijn voor vergroening en infiltratie van hemelwater op eigen terrein. De regeling inclusief budget en voorwaarden moet nog opgesteld worden.

Zorgtaak grondwater

De afgelopen perioden zijn meer meldingen van grondwateroverlast bekend geworden bij de gemeente. Dit heeft waarschijnlijk te maken met een extra natte periode. Gemeente Losser heeft een grondwatermeetnet. De meetdata is openbaar toegankelijk via een website. Er is behoefte aan een analyse van de meetdata om daarmee een goed zicht te krijgen op de grondwatersituatie. Daaruit blijkt ook of meetnetoptimalisatie nodig is. Bij sommige projecten worden projectpeilbuizen geplaatst. De gemeente heeft behoefte aan regels/uitgangspunten betreffende het al dan niet (tijdelijk) opnemen van projectpeilbuizen in het meetnet.

Financiën en organisatie

Vanuit de beheerder is er behoefte ontstaan om de uitvoering en de taken welke nu bij het Servicebedrijf zijn belegd te evalueren vanuit de wens om flexibeler te zijn en taken 'extern' weg te kunnen zetten, wanneer het servicebedrijf zijn verplichtingen niet na kan komen.

De stand van de voorziening is ruim 4 miljoen euro. Komende planperiode is er een duidelijk overzicht nodig van investeringen die ten laste komen van voorziening en welke investeringen worden geactiveerd.

Er is behoefte aan duidelijker inzicht in kredieten. Er blijven nu ongebruikte kredieten staan en een wens is om met raamkredieten te werken. Een optie is om alle kredieten af te sluiten en een nieuw programma vast te stellen (ook met projecten waarvoor nu krediet beschikbaar is, maar nog niet is uitgevoerd). Doel daarvan is om meer overzicht te krijgen en met een 'schone lei' het nieuwe WRP te starten.

De rente is lager dan 2 jaar geleden (nu 1,5%, was 2,5%). Dit heeft invloed op de hoogte van de kapitaallasten. Onder anderen daardoor is de heffing iets minder hard gestegen dan was berekend.

A3 Input Waterschap Vechtstromen t.b.v. WRP Losser

Waterschap Vechtstromen is nauw betrokken geweest bij het opstellen van Water en Rioleringsprogramma Losser en heeft in dat kader in oktober 2024 haar inbreng geleverd welke in deze bijlage is opgenomen:

Aandachtspunten voor het Water- en Rioleringsprogramma van de gemeente Losser

De gemeente Losser stelt een nieuw Water-Rioleringsprogramma op. Dit is onderdeel van het adaptatieplan dat de gemeente Losser aan het opstellen is. Alleen aandachtspunten die betrekking hebben op de waterketen en waterkwaliteit worden hieronder benoemd. Klimaat gerelateerde aandachtspunten zijn reeds ingebracht.

Waterbeheerprogramma 2022-2027

Waterschap Vechtstromen heeft december 2021 het waterbeheerprogramma 2022-2027 vastgesteld. Het waterbeheerprogramma gaat in op alle aspecten van het watersysteem. Het schaft inzicht in de wijze waarop het waterschap omgaat met het water in het beheergebied.

Onderdeel waterkwaliteit op orde

Een goede waterkwaliteit, zowel ecologisch als chemisch, is een basisvoorwaarde voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Schoon en ecologisch gezond water is belangrijk voor de landbouw, natuur en recreatie. Het waterschap is verantwoordelijk voor een goede waterkwaliteit in alle regionale oppervlaktewateren.

Kader richtlijn water

De KRW heeft als doel de kwaliteit van al het oppervlakte- en grondwater in Europa te waarborgen. Om de doelen te halen zijn/worden inrichtingsmaatregelen doorgevoerd voor het verbeteren van de biologische kwaliteit van de wateren en verbeteringen aan de Rioolwaterzuiveringsinstallaties om de chemische kwaliteit te verbeteren. Daarnaast is het ook belangrijk te anticiperen op de nieuwe EU-richtlijn stedelijk afvalwater en de Landelijke visie, strategie en uitvoeringsagenda voor de waterketen richting 2050 (wordt ook vastgesteld door de VNG).

De huidige kwaliteit van de Dinkel wordt weergegeven factsheet vanaf blz 66.

Voor de RWZI Losser zijn in de nabije toekomst geen aanvullende maatregelen in het kader van de KRW nodig. Wel heeft het waterschap het voornemen streefwaarden op te stellen voor de effluentkwaliteit die strenger zijn dan de vergunning op basis van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Dit in lijn met het 'geen achteruitgang-principe' van de KRW.

Aandachtspunten voor de waterkwaliteit:

- Overstorten vanuit gemengde rioolstelsels moeten zoveel mogelijk voorkomen worden. Dit kan door het afkoppelen van verhard oppervlak. Met het afkoppelen van verhard oppervlak. Het waterschap moet in jaarlijkse factsheets de stand van zaken met betrekking tot het afgekoppelde oppervlak van de gemeenten doorgeven aan het ministerie. Verzoek is om dit jaarlijks bij te houden. (ook gegevens van afgelopen jaren zijn zinvol om te delen). (specifiek kan de overstort achter de randvoorziening in Overdinkel genoemd worden);
- Het afkoppelen van hemelwater en het niet aankoppelen van hemelwater (gescheiden rioolstelsels) vraagt om goede afvoermogelijkheden van het hemelwater. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de kwaliteit van het afstromende hemelwater. Een paar foute aansluiting kan in kleine wateren zorgen voor veel verontreiniging.

Het waterschap wil komende jaren met gemeenten en waterleidingbedrijven nadenken hoe we hier het beste mee kunnen omgaan. (zie ook artikel in H2O). Ook gaat het waterschap in afstemming met de gemeenten een handreiking opstellen om te voorkomen dat afgekoppeld hemelwater een negatieve invloed heeft op de waterkwaliteit;

- Individuele lozingen huishoudelijk afvalwater: Samen met de gemeente Losser willen we kijken naar de maatschappelijk beste sanitatie in het buitengebied. Hiervoor is reeds een voorzichtige start gemaakt en zullen we een samenwerkingsovereenkomst aangaan;
- Indirecte lozingen door bedrijven op het gemeentelijk rioolstelsel mogen niet voor achteruitgang zorgen van het zuiveringsrendement van de RWZI. Daarnaast wordt in samenwerking met de omgevingsdiensten ook gekeken naar of de indirecte lozingen voldoende getoetst is aan de KRW voor wat betreft eventuele doeloverschrijdingen in het ontvangende oppervlaktewater;
- Intreden van grondwater komt in delen van de gemeente Losser voor. Door de hoge grondwaterstanden van afgelopen jaar heeft de RWZI Losser beduidend meer verdund afvalwater ontvangen;
- Optimaal afstemmen waterschapsgemaal, zuivering en gemeentelijke gemalen en bergingsbassin;
- Hernieuwen afspraken afdame capaciteit en overname punten;
- De nieuwe EU-richtlijn Stedelijk Afvalwater geeft ook aan dat er een informatieplicht is over de kwaliteit van het stedelijk afvalwater, waaronder overstorten. Dit kan betekenen dat we (gezamenlijk) moeten gaan kijken hoe we dit gaan registreren.

Onderdeel klimaat

- Nieuwe verharding zowel in de bebouwde kom als in het buitengebied kan zorgen voor versnelde afvoer van hemelwater op het regionale watersysteem. Afwenteling moet voorkomen worden. Gestreefd wordt om samen met gemeenten te kijken naar de maatschappelijk beste oplossing. Dit proces loopt in samenwerking met de 2 samenwerkingsverbanden TWN en SNV;
- Zeer natte en zeer droge periodes wisselen elkaar af, dus periodes met hoge- en lage grondwaterstanden. Dit heeft effect op het stedelijk (afval)watersysteem.

Onderdeel duurzaamheid

De gemeente Losser heeft de energievoorziening van het zwembad Brilmansdennen voorzien van aquathermie. Vechtstromen levert hiervoor effluent en draagt op deze manier bij aan de energietransitie.

Algemeen

Complimenten aan de gemeente Losser voor het al publiceren van de rioleringsgegevens op de pdok!

Ontwikkelperspectief Waterketen

Vechtstromen heeft in feb '23 het ontwikkelperspectief waterketen vastgesteld (RHDHV). Komende tijd (2025-2026) gaan we hier een 'programmatische uitwerking' aangeven. M.a.w. wat betekent het nu in de praktijk.

Water en bodem sturend

Voor nieuwe ontwikkelingen willen we nadrukkelijk wijzen op het belang van Water en bodem sturend. Dit is reeds ingebracht bij het algemene deel van het klimaatadaptatieplan.

Nationale ketenvisie

Momenteel wordt een nationale ketenvisie ontwikkeld. De VNG heeft reeds aangegeven achter de visie te staan de Unie van waterschappen moet zich nog uitspreken. Naar verwachting wordt het in december in een overleg met de minister van IenW vastgesteld.

Binnen het WRP van Losser kunnen de lijnen uit deze visie benut worden om een ontwikkelrichting te schetsen. Daarmee zetten we ook al een stap richting werken in de geest van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater.

Hieronder een aantal aandachtspunten:

- De keten beschouwen als een circulair systeem. Hoe je het ook wendt of keert afvalwater is onderdeel van de grote waterkringloop. Dat lijkt een open deur, maar wordt wel steeds relevanter nu we merken dat de hoeveelheid bruikbaar zoetwater beperkt is en we moeten voorkomen dat we het steeds verder opladen met verontreinigingen waar we eigenlijk niet zo veel mee kunnen als we overall kosten van de keten (afvalwaterbehandeling en drinkwaterproductie) een beetje beheersbaar willen houden
- Daarmee ligt er vanuit het feit dat de gemeente een stukje van dat circulaire systeem beheren ook een stevige druk op de rioleringsbeheerder om mee te helpen de afvalwaterstroom naar de rwzi zo dik mogelijk te krijgen. Hoe minder grondwater, hemelwater in het systeem hoe hoger het zuiveringsrendement. Dat moet dan niet uitgelegd worden als 'zij de lusten, wij de lasten', maar als de collectieve opdracht aan de publieke beheerders van de keten om de maatschappelijke kosten binnen de perken te houden.
- Onderkennen dat er een kapitaalintensief systeem in de grond ligt wat je niet zomaar kunt veranderen is daarbij zinvol, maar tegelijk kun je aangeven dat bij iedere aanpassing of uitbreiding van het systeem de afweging kan worden gemaakt wat wijsheid is met het oog op de toekomstige opgaven. Wat is op de lange duur verstandig om waaraan te leggen. Beheerkosten zijn dan niet het enige afwegingscriterium. Zo komen we wellicht uit de lock in van grote inzamel- en transportsystemen en grote centrale zuiveringen. Losser doet al best goed bij voorbeeld met het nadenken over koppeling van de sanitatieopgave met de energieopgave. Dit moedigen we graag verder aan!
- In het verlengde daarvan ligt de aandacht voor hergebruik. Zeker in ons deel van de delta waar droogte op de lange duur een lastiger uitdaging is dan wateroverlast is maximaal inzetten op hergebruik in welke vorm dan ook. Dat kan van tweeledingsystemen in nieuwbouw tot opwaarderen afvalwater tot proceswater. Eigenlijk zit hier ook weer de oproep in verscholen om in het gemeentelijke plan niet alleen in buizen en pompen te denken maar vanuit de waterknelpunten waar we mee van doen krijgen en hoe we daar toekomstgericht mee om kunnen gaan. Ter illustratie: ik kan mij voorstellen dat zich in Losser een bedrijf wil vestigen dat veel proceswater nodig heeft. Gemeente wil bedrijf graag binnenhalen, maar vergunningen daarvoor haken op de grondwateronttrekking. Als gemeente zou je al voor de uitgifte van bouwterrein kunnen anticiperen op bedrijven met een watervraag door daar in jouw ondergrondse infrastructuur rekening mee te houden (afvalwaterleiding naar rwzi en proceswaterleiding van rwzi naar bedrijventerrein, of een tweeleiding systeem op de industrielocatie met een mogelijkheid voor een decentrale opwerking van afvalwater tot proceswater)
- Tot slot heeft ook de gemeente mogelijkheden om bij te dragen aan minder belasting van het afvalwater met ZZS of stoffen die de werking van het systeem hinderen. Dat kan met campagnes, maar ook door als gemeente te bepleiten dat de omgevingsdienst in de werkzaamheden richting bedrijfsleven de aandacht voor afvalwaterlozingen op het afvalwatersysteem naar een hoger plan stuwt. Daar is landelijk nu veel aandacht voor ivm de KRW uitdaging, maar met de EU richtlijn stedelijk afvalwater zal dat zeker een werkveld zijn waar meer aandacht naar uitgaat. De gemeente heeft nu de mogelijkheid daarop voor te sorteren met dit WRP.

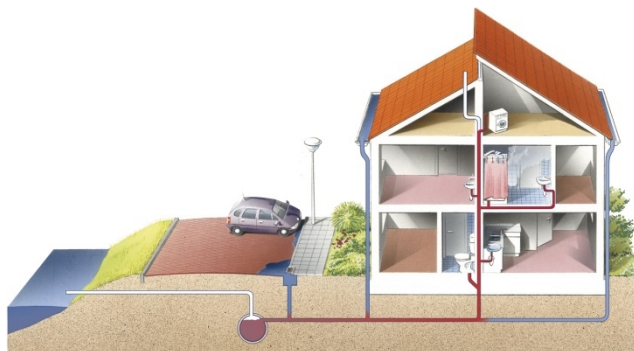
A4 Informatie voor bewoners

Uw gemeente zorgt voor het afvalwater, hemelwater en grondwater in het openbaar gebied. Als bewoner of perceeleigenaar moet u zorgen voor riolering en water op uw eigen terrein. Deze bijlage geeft u informatie over afvalwater, regenwater en grondwater en over de taakverdeling tussen de gemeente en u.

- Gemengde of gescheiden riolering;
- Huisaansluitingen;
- Afvalwater;
- Regenwater (hemelwater);
- Grondwater;
- Wateroverlast door regen;
- Uw tuin vergroenen;
- Help mee afkoppelen;
- Meer informatie.

A4.1 Gemengde of gescheiden riolering

Van oudsher is in Nederland veel gemengde riolering aangelegd. Hierbij komt het schone regenwater in dezelfde buis terecht als het vuile afvalwater.

Figuur 9-11: Gemengde riolering (bron: Paul Maas, Tilburg / stichting RIONED).

Gemengde riolering heeft enkele belangrijke nadelen. Als het hard regent raakt de riolering overbelast. Het gemengde water komt dan ongezuiverd in sloten en vijvers, of het water komt door de overvolle riolen op straat terecht. Daarnaast is het niet slim om het schone regenwater eerst met vuil water te mengen en daarna weer te zuiveren.

Nieuwere woonwijken en bedrijventerreinen hebben vaak gescheiden riolering. Hierbij komt het schone regenwater in een aparte buis terecht, waarmee het naar het oppervlaktewater wordt afgevoerd.

Figuur 9-12: Gescheiden riolering (bron: Paul Maas, Tilburg / stichting RIONED).

Nog een stap verder is om het regenwater helemaal niet af te voeren, maar te gebruiken in uw tuin, of te infiltreren in de bodem. Hierbij zijn er geen regenwaterriolen nodig en het benadert de natuurlijke situatie.

Afkoppelen

De riolering functioneert beter als het regenwater van de gemengde riolering wordt gehaald. Dit noemen we afkoppelen. Het regenwater moet dan op een andere manier worden verwerkt, bijvoorbeeld door het te infiltreren in de bodem.

A4.2 Huisaansluitingen

De riolering is vanaf de perceelgrens in eigendom en beheer van de gemeente. Tot aan de erfgrens is de rioolaansluiting in eigendom en beheer van de perceeleigenaar. Op circa 0,5 meter van de erfgrens (aan de zijde van de woning, dus op het perceel) moet een ontstoppingsstuk zijn aangebracht. Als u een aansluitvergunning heeft, dan regelt die ook het exacte aanbiedpunt.

Is uw riolering verstopt? Controleer eerst het ontstoppingsstuk. Als er water in het verstoppingsstuk blijft staan, dan kan de gemeente helpen om de verstopping te verhelpen. Als het ontstoppingsstuk niet vol water zit, dan ligt het probleem op het perceel of in de binnenhuisriolering.

Regenpijpen zijn eigendom als het gebouw op de flexibele overgangsstuk pand en de riolering buiten zijn eigendom van de Werkzaamheden als gevolg verstopping in deze komen voor rekening van

Woningen en de riolering op algemene regels in het bouwwerken leefomgeving

Drainageleidingen en drainagewater op het oppervlaktewater. Het gemengde riool mag alleen doelmatige manier van lozen mogelijk is. Particulieren en bedrijven dienen dit aan te tonen en vooraf toestemming te verkrijgen van de gemeente.

van de perceeleigenaar, ook erfgrens staat. Ook het tussen de riolering binnen het (als bouwkundig onderdeel) perceeleigenaar. van verzakkingen en bouwkundige onderdelen de eigenaar van het pand.

de percelen moet voldoen aan omgevingsplan en het Besluit (Bbl).

dompelpompjes lozen hun regenwaterriool of op aansluiten hiervan op het indien er geen andere

Nieuwe aansluiting

Voor een nieuwe of extra rioolaansluiting moet u een eigen bijdrage betalen. Voor informatie kunt u contact opnemen met de gemeente.

A4.3 Afvalwater

In bijna alle gevallen zorgt de gemeente voor het inzamelen en afvoer van het afvalwater, vanaf de perceelgrens. U moet zelf zorgen voor de riolering in uw woning en op uw perceel, waarmee u het afvalwater 'aanbiedt' op de perceelgrens. U moet het afvalwater gescheiden aanbieden, ofwel apart van het regenwater. De enige uitzondering zijn bestaande situaties met gemengde riolering. In die situaties mag u het afvalwater gemengd aanbieden, totdat in uw straat gescheiden riolering wordt aangelegd of u uw woning gaat her-/verbouwen.

Buitengebied

In het buitengebied wordt het afvalwater meestal ingezameld door drukriolering. Daar waar dit niet doelmatig is, doordat de afstand tot de gemeentelijke riolering te groot is, moeten bewoners of eigenaren zelf voor het afvalwater zorgen. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem of het oppervlaktewater dient het afvalwater dan geleid te worden via een zuiveringsvoorziening. Meestal gebeurt dat met een IBA (Individuele Behandeling Afvalwater). De gemeentelijke regels die gelden zijn opgenomen in het omgevingsplan (artikel 22.148 en 22.149).

A4.4 Regenwater (hemelwater)

Waar het redelijkerwijs kan, moeten bewoners en bedrijven zelf voor het hemelwater (gaan) zorgen. Dit is (nog) niet overal mogelijk. Of de gemeente voor afvoer van het hemelwater zorgt, is afhankelijk van waar u woont, het bouwjaar van de verhardingen en bouwwerken en van het soort riolering. Er zijn 3 situaties:

1. De gemeente zorgt voor het regenwater, vanaf de perceelgrens;
2. U (bewoner / eigenaar) moet zelf al het hemelwater van uw perceel verwerken;
3. U (bewoner / eigenaar) moet zelf kleine buien verwerken en het eerste deel van grote buien. De piek van grote buien mag overlopen naar de openbare weg, mits de berging op eigen terrein groot genoeg is en goed werkt.

In de toelichting op de volgende pagina staat wanneer deze situaties van toepassing zijn.

In alle gevallen bent u zelf verantwoordelijk voor de voorzieningen op uw perceel en de riolering tot de erfgrans. Als de gemeente regenwater inzamelt, dan moet u dit gescheiden (apart van afvalwater) aanbieden op de perceelgrens. Net als bij afvalwater geldt er een uitzondering voor bestaande situaties met gemengde riolering. In die situaties mag u het regenwater gemengd aanbieden, totdat in uw straat gescheiden riolering wordt aangelegd of u uw woning gaat herbouwen.

Toelichting op de 3 situaties

De gemeente heeft de plicht om vanaf de perceelgrens voor het hemelwater te zorgen, als het niet redelijk is dat u (bewoner of eigenaar) zelf het hemelwater in de bodem of naar het oppervlaktewater brengt.

situatie 1 (regenwater afvoeren)

Bij woningen in bebouwd gebied zorgt de gemeente voor hemelwater vanaf de perceelgrens.

Uitzonderingen:

- *Woning-/appartementcomplexen waar bij aanleg een regenwaterberging op het perceel is gemaakt. Deze woningen vallen onder situatie 3 (alleen pieken).*
- *Afgekoppelde daken en verhardingen. Eenmaal afgekoppelde oppervlakken (al dan niet met subsidie) mogen niet meer op de riolering worden aangesloten. Ook deze vallen onder situatie 3.*
- *Nieuwe bouwwerken en verhardingen waarvan **volgens de hemelwaterverordening** geen regenwater (zonder berging) mag worden afgevoerd.*
- *Woningen in- en uitbreidingswijken die **speciaal zijn ontworpen** voor regenwaterverwerking op de percelen. Deze vallen onder situatie 3. Hier zijn de riolering of regenwatervoorzieningen in het openbaar gebied niet berekend op (al) het regenwater van de woonpercelen.*

situatie 2 (zelf verwerken)

In het buitengebied, waar geen riolering voor regenwater ligt, moeten bewoners/eigenaren zelf het hemelwater verwerken.

Regenwater mag niet op de drukriolering worden aangesloten, omdat de drukriolering dan overbelast wordt en pompstoringen optreden.

situatie 3 (alleen pieken afvoeren)

Bij woningen met regenwaterberging en/of infiltratie op het perceel, mag alleen de piek van grote regenbuien naar de openbare weg worden afgevoerd (als de berging vol is). Voorwaarde is dat de berging voldoende groot is en goed functioneert.

Vanuit de berging infiltreert het regenwater in de bodem of wordt vertraagd naar oppervlaktewater afgevoerd. Alleen bij zeer hevige regenval raakt de berging vol en mogen piekafvoeren naar de riolering of openbare weg worden afgevoerd. Dit moet meestal bovengronds gebeuren (afvoer over maaiveld). Als de openbare regenwatervoorzieningen bovengronds zijn (zoals goten), dan moet ook de overloop bovengronds zijn.

Aanbieden van regenwater op de perceelgrens

Bij het aanbieden van regenwater moeten bewoners zorgen voor:

- afvoer op het eigen perceel, tot aan de perceelgrens;
- apart houden van hemelwater en afvalwater (uitgezonderd bestaande situaties);
Het hemelwater mag niet gemengd worden met afvalwater. In geval van ondergrondse leidingen moeten hemelwater en afvalwater door aparte buizen worden aangevoerd. Er geldt een uitzondering voor bestaande gemengde afvoeren in gebieden met een gemengd rioolstelsel. Daar mag de gemengde aanvoer gehandhaafd blijven totdat (ooit in de toekomst) gescheiden riolering wordt aangelegd of verhardingen en daken afgekoppeld (moeten) worden;
- het schoon houden van het hemelwater;
Het hemelwater mag niet verontreinigd raken. Dit betekent onder andere dat de verhardingen waarop het regenwater valt niet verontreinigd mag zijn met bijvoorbeeld schoonmaakmiddelen, olie, of onkruidbestrijdingsmiddelen.

A4.5 Grondwater

De gemeente neemt maatregelen tegen grondwateroverlast, als

- er structurele overlast is door de grondwaterstand,
- en die met maatregelen in openbaar gebied verholpen of verminderd worden
- en deze maatregelen doelmatig zijn.

Natte kelders vallen hier buiten, omdat die een gevolg zijn van een ondeugdelijke constructie.

De gemeente vindt overlast structureel als

- de overlast vrijwel elk jaar voorkomt,
- en gedurende langere tijd, d.w.z. meer dan 3 weken per jaar,
- en niet tijdelijk is, d.w.z. langer dan 4 jaar zal aanhouden,
- en stabiel of toenemend is.

De gemeente vindt maatregelen doelmatig als deze:

- effectief zijn, d.w.z. dat de problemen aanzienlijk beperkt worden door de maatregelen,
- **en** efficiënt zijn, d.w.z. dat er geen goedkopere of effectievere alternatieven zijn,
- en de omvang van de problemen significant is, d.w.z. tenminste 3 percelen of meer dan 0,5 hectare,
- **en** de kosten van de maatregelen in verhouding staan met de nadelige gevolgen.

Afvoer van grondwater

Het nemen van maatregelen kan betekenen dat de gemeente het grondwater gaat afvoeren. In dat geval gelden dezelfde soort voorwaarden als bij regenwater:

- bewoners/eigenaren moeten zelf voor de (drainage)voorzieningen op eigen terrein zorgen;

- in geval van afvoer moet het overtollige grondwater op de erfgrans worden aangeboden, gescheiden van afvalwater.
- het overtollige grondwater mag niet verontreinigd zijn.

Heeft u last van grondwater?

Vraag dan eerst in de buurt of bij meer woningen dezelfde problemen zijn. Als u de enige bent, controleer dan of uw riolering of waterleiding lek is.

Als u grondwateroverlast heeft op uw eigen terrein, dan kunt u de volgende maatregelen nemen:

- goede **ventilatie** van uw woning is altijd nodig, zowel voor een gezonde leefomgeving als voor het voorkomen van vochtproblemen;
- waterhuishoudkundige maatregelen, bijvoorbeeld aanleg van **drainage**;
- **bouwkundige** maatregelen om bouwtechnische gebreken te verhelpen, bijvoorbeeld kelders die niet waterdicht zijn, lekkende convectieputten of te diepe kruipruimtes;
- maatregelen als **grondverbetering** als er sprake is van een slechte structuur of doorlatendheid van de bodem.

U kunt bij de gemeente terecht met uw vragen over het grondwater. Is er sprake van langdurige en structurele grondwateroverlast over een groter gebied? Dan zal de gemeente op zoek gaan naar de oorzaken en samen met de eigenaren en het waterschap overleggen wat de mogelijkheden zijn.

A4.6 Wateroverlast door regen

Riolering heeft, net als andere infrastructuur zoals wegen, een maximum capaciteit. Bij extreme buien staat het water op sommige plaatsen op straat te wachten tot het kan worden afgevoerd. Het staat als het ware 'in de file'. Hoe groot de afvoercapaciteit van riolen ook is, het kan altijd harder regenen dan waarmee rekening is gehouden. Door de klimaatverandering zal het vaker hard regenen en worden de risico's op wateroverlast groter. De gemeente werkt aan oplossingen om de risico's klein te houden. Maar er blijft altijd een risico en door de klimaatverandering krijgt u vaker te maken met 'water op straat'.

In dit WRP wordt onderscheid gemaakt in:

- **hinder**
Dit is ongemak door ondiep water op straat. Dit zal in de toekomst vaker voorkomen.
- **overlast**
Dit is het tijdelijk onbereikbaar zijn van plaatsen door 'diep' water op straat, tuinen en openbaar groen. De gemeente wil het risico op overlast beperken, zodat het niet te vaak voorkomt.
- **schade**
Als water woningen of gebouwen instroomt is er schade. Ook het lang onbereikbaar zijn van winkels en bedrijven kan tot schade leiden. De gemeente wil het risico op schade zo klein mogelijk maken.

Het vergroten van de riolering helpt onvoldoende om de risico's op wateroverlast te verminderen. Het is niet de beste oplossing, ook niet als daar heel veel meer geld voor beschikbaar zou zijn. Het regenwater moet op andere wijzen worden opgevangen. Gemeenten en waterschap willen het regenwater apart houden van afvalwater. Nog beter is het om het helemaal buiten de riolering te houden en meteen te verwerken op de plek waar het regenwater valt. Dat kan door het water in de bodem te infiltreren of naar oppervlaktewater te leiden.

A4.7 Uw tuin vergroenen

Door zo min mogelijk oppervlakte van de tuin te bestraten en gebruik te maken van waterdoorlatende stenen of tegels blijft meer water op de plek waar het valt. Minder regenwater wordt afgevoerd met minder risico op wateroverlast in uw straat, wijk of stad. Minder verhard oppervlakte betekent meer plaats voor

planten, maar ook een beter bodemleven. Een goed bodemleven zorgt voor een vruchtbare grond, betere bescherming tegen ziekten en plagen, maar ook voor een betere waterberging.

Op de website van groenblauwtwente vindt u meer informatie en kunt u ideeën opdoen.

A4.8 Help mee afkoppelen

Het is niet duurzaam om schoon hemelwater op de gemengde riolering aan te sluiten. Het schone regenwater raakt dan vermengd met vuil water en moet daarna weer worden gezuiverd op de rwzi. En als het hard regent raakt het riool overbelast door al het regenwater. Gemeenten en waterschap willen de afvoer van schone daken en verhardingen van de riolering afkoppelen. U kunt helpen door oppervlakken op uw eigen perceel af te koppelen.

Heeft u vragen over zelf afkoppelen, neem dan contact op met de gemeente.

A4.9 Meer informatie

U kunt met alle vragen over water bij de gemeente terecht. De gemeente zal altijd uw vraag in ontvangst nemen. Afhankelijk van het onderwerp beantwoordt de gemeente uw vraag, of stuurt zij deze door naar het waterschap of de provincie.

A5 Informatie voor bedrijven

Deze bijlage geeft informatie over de rol van bedrijven bij het verwerken van hun afvalwater, hemelwater en grondwater. In de meeste gevallen zijn bedrijven hier zelf verantwoordelijk voor.

- Afvalwater;
- Hemelwater;
- Grondwater;
- Afkoppelen;
- Meer informatie.

A5.1 Afvalwater

Niet al het afvalwater van bedrijven is bedrijfsafvalwater. Als het water qua aard en omvang overeenkomt met huishoudelijk afvalwater, dan wordt het ook als zodanig gezien. Ofwel, als een bedrijf (alleen) afvalwater van een toilet en keuken afvoert, dan is dat huishoudelijk afvalwater.

Bedrijfsafvalwater is water dat vrijkomt door bedrijfsmatige activiteiten, of in een omvang alsof het bedrijfsmatig was.

- De gemeente zorgt in bijna alle gevallen voor het inzamelen en afvoeren van huishoudelijk afvalwater, vanaf de perceelgrens. Zie hiervoor “Afvalwater” bij de informatie voor bewoners.
- Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor verwerking van het bedrijfsafvalwater en voor alle riolering en (afval)watervoorzieningen op eigen terrein.
- Voor de belangrijkste milieubelastende activiteiten zoals de lozingen van grote bedrijven is het landelijke besluit ‘Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)’ van toepassing.
- Voor de meeste bedrijven gelden de lokale regels uit het gemeentelijke omgevingsplan (voor lozingen in de riolering en de bodem) en uit de waterschapsverordening (voor lozingen in het oppervlaktewater).

Het waterschap zorgt voor zuivering van het bedrijfsafvalwater dat via de riolering wordt aangevoerd naar de rwzi, waarvoor een zuiveringsheffing wordt opgelegd aan de bedrijven. De heffing is afhankelijk van de hoeveelheid en samenstelling van het geloosde bedrijfsafvalwater.

Mogelijk is een vergunning nodig voor het lozen of aansluiten van bedrijfsafvalwater. Dit is afhankelijk van het type bedrijf en samenstelling van het bedrijfsafvalwater.

- Als geen vergunning nodig is, dan moet worden voldaan aan de algemene regels in het Bal en/of lokale regelgeving. Soms moet er een melding worden gedaan. Het bevoegd gezag kan dan vervolgens een “maatwerkvoorschrift” stellen waarin extra voorschriften worden gesteld.
- Als wel een vergunning nodig is, dan kan deze worden aangevraagd bij de gemeente (bij lozing op riolering of bodem) of in enkele gevallen de provincie en bij het waterschap (bij lozing op oppervlaktewater). In geval van lozingen op rijkswateren is dat Rijkswaterstaat.
- Sommige algemene regels gelden voor zowel de vergunningplichtige of de niet-vergunningplichtige gevallen. Een voorbeeld is de specifieke zorgplicht.

A5.2 Hemelwater

Of de gemeente voor afvoer van het hemelwater zorgt is afhankelijk van het gebied, het bouwjaar de verhardingen en bouwwerken, de grootte van het bedrijfsperceel en of de plaatselijke riolering berekend is op de afvoer van het regenwater. In sommige gevallen is de hemelwaterzorg door de gemeente voor bedrijven gelijk aan die voor woningen. Zie hiervoor “Regenwater (hemelwater)” bij de informatie voor bewoners. Samengevat komt dit erop neer dat bedrijven in het buitengebied zelf voor het hemelwater moeten zorgen en bij nieuw-/herbouw moeten zorgen voor waterberging op eigen terrein.

Voor de meeste bedrijven gelden de regels in het omgevingsplan. Conform artikel 22.144 wordt afvloeiend hemelwater alleen in een vuilwaterriool geloosd als het lozen op of in de bodem, in een schoonwaterriool of op een oppervlaktewaterlichaam redelijkerwijs niet mogelijk is.

A5.3 Grondwater

De gemeente neemt maatregelen tegen grondwateroverlast, als

- er structurele overlast is door de grondwaterstand,
- en die met maatregelen in openbaar gebied verholpen of verminderd worden
- en deze maatregelen doelmatig zijn.

Wat hier precies onder wordt verstaan is terug te vinden onder “Grondwater” bij de informatie voor bewoners.

A5.4 Afkoppelen

Het is nadelig om het schone regenwater van daken en verhardingen aan te sluiten op gemengde riolering. Gemeenten en waterschap streven ernaar om deze oppervlakken van de riolering af te koppelen. Dit is duurzaam en kan het risico op wateroverlast verminderen. Bedrijven kunnen een belangrijke bijdrage leveren door bestaande oppervlakken af te koppelen. De gemeente wil u hier graag bij helpen.

A5.5 Meer informatie

U kunt met alle vragen over water bij de gemeente terecht. De gemeente zal altijd uw vraag in ontvangst nemen. Afhankelijk van het onderwerp beantwoordt de gemeente uw vraag, of stuurt zij deze door naar het waterschap of de provincie.

A6 Informatie voor ontwikkelaars

Nieuw stedelijk gebied moet klimaat-bestendig en waterneutraal ontworpen worden. Deze bijlage geeft enkele startpunten voor ontwikkelaars.

- Snel contact;
- Waterberging;
- Weinig verharding, veel groen;
- Nieuwe sanitatie;
- Ontwateringsdiepte;
- Wateroverlast.

A6.1 Snel contact

Ruimtelijke ontwikkelingen hebben vrijwel altijd gevolgen voor de waterhuishouding. Het is belangrijk om plannen in een vroeg stadium af te stemmen met de waterbeheerders. Eén van de instrumenten hiervoor is de watertoets (weging van het waterbelang).

Het doorlopen van de watertoets leidt onder andere tot een waterparagraaf in de toelichting van het omgevingsplan. Hier wordt toegelicht hoe aan eisen i.r.t. het aspect water wordt voldaan.

A6.2 Waterberging

Nieuw stedelijk gebied moet waterneutraal worden ontworpen. Dat betekent dat er niet meer water wordt afgevoerd dan in de natuurlijke situatie (voor de ontwikkeling). De richtlijn voor de maximum afvoer is 1,6 liter/seconde per hectare. Om dit te bereiken is waterberging nodig binnen het plangebied. Het teveel aan regenwater moet in de berging worden opgevangen. Van daar kan het in de bodem infiltreren of langzaam (vertraagd) worden afgevoerd.

De benodigde omvang van de berging wordt vooral bepaald door de grootte van het verharde oppervlak (daken en verhardingen) die op de berging afwateren. Daarnaast is de omvang afhankelijk van het soort berging, de bodemgesteldheid en lokale omstandigheden.

Het gebied moet een regenbui kunnen verwerken die gemiddeld eens per 100 jaar voorkomt ($T=100$) wat betekent dat er 80 mm waterberging nodig is⁴. Dit betekent dat u voor elke m² verhard oppervlak 80 liter water moet bergen. Of andersom, er is 1 m³ berging nodig voor elke 12,5 m² verhard oppervlak, ofwel 800 m³ per hectare verhard oppervlak.

De waterberging kan veel ruimte in beslag nemen, maar is ook een kans om het gebied aantrekkelijker te maken.

A6.3 Weinig verharding, veel groen

Hoe minder verhard oppervlak, hoe minder waterberging nodig is. Dit kan bijvoorbeeld door het toepassen van veel groen, waterdoorlatende verharding en groene daken. Deze technieken hebben ook nevenvoordelen, zoals het verminderen van hittestress en fijnstof. Groene daken verhogen de opbrengst van zonnepanelen en verminderen de behoefte aan koeling van gebouwen in de zomer.

⁴ Binnen Twents Waternet wordt gewerkt aan een regionale richtlijn voor waterberging welke in principe van toepassing zal zijn.

A6.4 Nieuwe sanitatie

De ontwikkeling van nieuw stedelijk gebied biedt ook kansen voor het toepassen van moderne technieken op het gebied van afvalwater. Daarbij wordt afvalwater geconcentreerd en (her)gebruikt als bron van grondstoffen. Meer informatie hierover is te vinden op de gezamenlijke website van Stowa en Rioned: [Saniwijzer, nieuwe sanitatie in de praktijk](#).

A6.5 Ontwateringsdiepte

Bij de aanleghoogte van bouwwerken, wegen en groen moet rekening worden gehouden met voldoende ontwateringsdiepte en de kans op hogere grondwaterstanden door klimaatverandering. Daarnaast hanteert de gemeente de volgende minimale ontwateringsdieptes:

Functie	Ontwatering
Woningen met kruipruimte en tenminste 1,00 m onder vloerpeil (overschrijding max. 14 dagen/jaar)	mvh -0,80m
Woningen zonder kruipruimte en tenminste 0,50 m onder vloerpeil	mvh -0,30m
Tuinen en groenvoorzieningen (overschrijding max. 14 dagen/jaar)	mvh -0,50m
Wegen	kruinhoogte -0,70 m
Leidingstroken	mvh -0,70 m

Mogelijke maatregelen om de ontwateringsdiepte te verbeteren zijn in volgorde van voorkeur:

1. kruipruimteloos bouwen,
2. ophogen (bouw)grond en/of extra open water,
3. drainage met nieuw te graven open waterlopen.

A6.6 Wateroverlast

Nieuw stedelijk gebied moet klimaatbestendig zijn en dus bestand tegen hevige neerslag. U moet onder andere onderzoeken wat er gebeurt bij een regenbui met een gemiddelde herhalingstijd van 100 jaar. Bij zo'n extreme gebeurtenis zal veel regenwater over het maaiveld afstromen. Het water stroomt naar lagere delen en mag daar geen schade aanrichten. De aanleghoogte van de bebouwing en het hoogtevverloop van het maaiveld zijn sleutelfactoren om wateroverlast te voorkomen.

A7 Beheer en onderhoud

A7.1 Gegevensbeheer

Beheerders moeten al hun (ondergrondse) kabels en leidingen (waaronder ook riolen) digitaal beschikbaar hebben en aanbieden als het Kadaster daarom vraagt. Dit is vastgelegd in de Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten (WIBON).

Naast deze verplichting is het bijhouden van gegevens noodzakelijk om goede plannen en keuzes te kunnen maken, werkzaamheden voor te bereiden en hydraulische berekening te maken. De gegevens van de riolering worden bijgehouden in een rioleringsbeheerprogramma. Tegenwoordig gebeurt dit volgens vastgelegde standaarden (GWSW).

Meetgegevens

Naast gegevens van de infrastructuur worden ook gegevens van het hydraulisch gedrag verzameld door meetapparatuur. Recent is een meetplan opgesteld waarin gekeken is naar de meetlocaties, de meetapparatuur en telemetrie en het valideren en analyseren van de meetgegevens. Geconcludeerd is enkele extra meetpunten toe te voegen voor gerichte monitoring ten behoeve van te maken keuzes in stelsel optimalisatie.

A7.2 Reiniging

De riolen en de meet-/regelobjecten moeten periodiek gereinigd worden. De reiniging van de objecten gebeurt grotendeels in eigen beheer. De reiniging van de riolen wordt uitbesteed. De riolen van de gehele gemeente worden ingedeeld in onderhoudsblokken. Elk jaar worden één of meerdere onderhoudsblok(ken) gereinigd. Dat is ongeveer 35 km per jaar.

▪ vuilwaterriolen	139.910 m
▪ regenwaterriolen	20.404 m
▪ infiltratie	20.610 m
▪ drainage	41.417 m
▪ lijngoten	999 m
▪ duikers	16.019 m +
totaal	239.359 m

A7.3 Inspectie

Inspecties zijn nodig om gebreken op te sporen en voor afweging en planning van onderhoud, vervanging, relining en reparaties. De meeste meet- en regelobjecten worden jaarlijks geïnspecteerd, gelijktijdig met het reinigen en klein onderhoud (zie tabel 3). De rioolinspecties worden uitbesteed.

Voor rioolinspecties met een rijdende camera moeten de riolen eerst gereinigd worden. Daarom worden inspecties en reiniging op elkaar afgestemd. De reiniging en inspectie worden zo veel mogelijk op elkander afgestemd. Op basis van de staat van de riolering en de meest recente inspecties, waarbij de risico's al zijn afgewogen worden de onderhoudsblokken ingepland. Voor de komende planperiode gaan we op basis van risico sturing nieuwe blokken vormen. Dit is een lopend proces waardoor het nu lastig is een exact aantal blokken te bepalen.

De riolen worden geselecteerd aan de hand van de volgende criteria:

- De toestand (kwaliteit) van het riool bij de vorige inspectie en/of de leeftijd van het riool;
- Aantal jaren sinds de vorige inspectie;
- Ligging t.o.v. projecten in de openbare ruimte die de komende 5 jaar gaan spelen;
- Aansluiting op de andere riolen die worden geïnspecteerd;

- Afweging van risico's op basis van het Rasmarijnt model.

De planning wordt gebaseerd op de inspectiefrequenties in tabel 3. Voor riolen in het grondwaterbeschermingsgebied is de frequentie hoger.

Specifieke inspecties

Soms moeten (urgent) riolen geïnspecteerd worden, die buiten het gereinigde onderhoudsblok liggen. Bijvoorbeeld vanwege een project, lekkage of inzakking. In die gevallen worden specifieke inspecties gedaan, waarvoor het riool eerst gereinigd moet worden.

Monitoringsplan

Naast de reguliere en specifieke inspecties zijn er ook jaarlijks een aantal strengen waarbij we niet gelijk kunnen ingrijpen, of die voor de reguliere reinig en inspectie niet toegankelijk zijn (geen ruimte voor inspectiewagen). Deze strengen moeten we opnemen in een monitoringsplanning. Met dit monitoringsplan kunnen we door middel van put-buis camera inspecties toezien op de staat van het riool zonder dat hier een volledige rijdende inspectie nodig is.

A7.4 Onderhoud

Frequent periodiek preventief onderhoud is noodzakelijk aan hemelwatervoorzieningen en de mechanische objecten. Overig correctief onderhoud gebeurt naar aanleiding van meldingen of storingen.

Klein onderhoud aan de riolen zelf is slechts beperkt nodig. In geval van een slecht riool zijn al snel grotere reparaties nodig, relining of zelfs vervanging. Uit inspecties blijkt dat er momenteel veel riolen en inspectieputten zijn waar reparatie urgent is of binnenkort urgent wordt. Om deze zwakke plekken te verhelpen wordt voor de komende planperiode een reparatiebestek opgesteld. Op basis daarvan wordt jaarlijks de meeste urgente reparatie aan het riool uitgevoerd. Overig (groot) onderhoud aan de riolen valt onder de renovatie en vervanging.

A8 Renovatie en vervanging

Het in stand houden van de riolering is een groot onderdeel van de gemeentelijke watertaken en het grootste deel van de rioolheffing wordt hieraan besteed. Doelmatigheid heeft prioriteit.

A8.1 Rioolvernieuwing

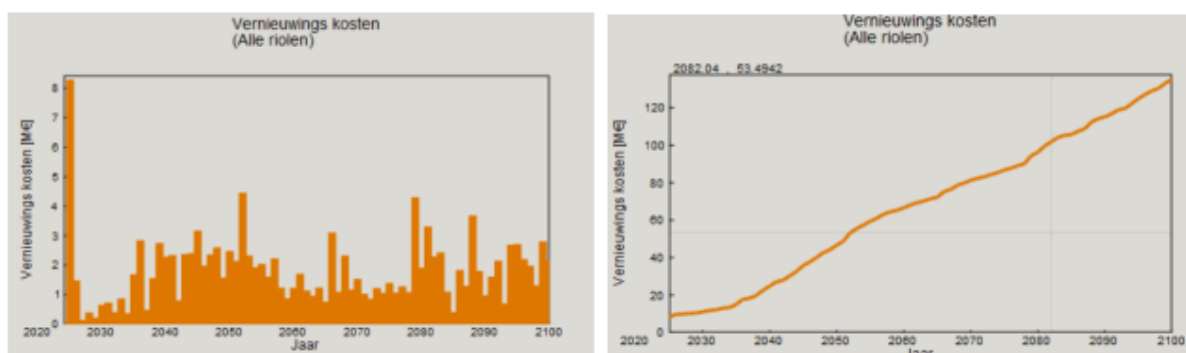
Het is niet kostenefficiënt om gebrekkige riolen altijd te vervangen. Soms volstaan reparaties en soms is renovatie (relining) doelmatiger. Daarnaast wordt de planning van vervangingen afgestemd op andere projecten en maatregelen, zodat de werkzaamheden gecombineerd kunnen worden. Dit bespaart geld en vermindert de overlast voor bewoners. Het geheel van rioolreparaties, renovaties en vervanging wordt aangeduid met de term rioolvernieuwing.

Risico gestuurd beheer

Gedurende de levensduur gaat de toestand van een riool achteruit. Hoe snel dit gaat is afhankelijk van allerlei factoren, zoals het materiaal, soort ondergrond, verkeersbelasting en samenstelling van het water. De toestand van de riolen wordt achterhaald met rioolinspecties. Naarmate de toestand achteruit gaat, ontstaan er meer risico's op het falen of bezwijken van het riool. De 'kunst' van doelmatige rioolvernieuwing is het op tijd ingrijpen, vlak voordat de risico's te groot worden. In 2024 is in Losser gestart met risico gestuurd rioolbeheer. Door risico gestuurd beheer kan de leeftijd van minder belangrijke riolen worden verlengd en wordt die van belangrijke riolen in veel gevallen verkort ten opzichte van een beleid waarbij meer op leeftijd wordt vervangen. Het totale risico neemt daarmee af. Immers de kans op falen bij belangrijke riolen (impactvolle riolen) wordt kleiner dan op dit moment gangbaar is. Voor minder belangrijke riolen geldt het omgekeerde. Door risico gestuurd beheer wordt in veel gevallen een kostenbesparing bereikt zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van belangrijke riolen. De gemiddelde kwaliteit van alle belangrijke riolen wordt zelfs beter dan de huidige kwaliteit.

Lange termijn-planning

Vanuit het risicogestuurd rioolbeheer is een lange termijn planning gemaakt voor de vernieuwingskosten. Deze kosten worden weergegeven in de onderstaande afbeeldingen. De piek in het eerste jaar zal worden verdeeld over meerdere jaren. Een groot deel van deze vernieuwingen is al opgenomen in de uit te voeren projecten vanuit de MIP.

Uitgangspunten kosten

- Basisprijzen Rioned 2024
- Indexering naar 2024 o.b.v. CBS index 422
- Verdeling elementen-asfalt 50-50%
- Inclusief bemaling en excl. sleufbekisting

Figuur 9-13: Vernieuwingskosten.

Korte termijn-planning

Voor de komende jaren is een concrete project-planning gemaakt. Er wordt gekeken wat optimaal is (reparatie, relining of vervanging) en hoe dit is in te passen in het integrale meerjarig investeringsprogramma (MIP). Veel rioolvervangingen komen zo terecht in integrale projecten, waarbij vervanging, afkoppelen en klimaatbestendige inrichting samen met de openbare ruimte worden aangepakt.

A8.2 Objectrenovatie

Op basis van de kwaliteitsinspectie van de elektrische en mechanische objecten, met name bij de gemalen en pompunits (drukriolering) is er voor de komende planperiode een nieuwe renovatieplanning gemaakt, waarbij per jaar tussen de veertig en vijfenveertig objecten worden gerenoveerd. Daarnaast staan er nog een 7 rioolgemalen voor renovatie gepland.

Tabel 9-6: Renovatieplanning.

projectnaam	jaar	bedrag
Objectrenovaties 2025	2025	295.000
Objectrenovaties 2026	2026	305.000
Objectrenovaties 2027	2027	310.000
Objectrenovaties 2028	2028	320.000
Objectrenovaties 2029	2029	330.000
Rioolgemalen	2026	110.000
Rioolgemalen	2027	110.000
Rioolgemalen	2028	60.000

A9 Kostenoverzichten

De beheer- en onderhoudskosten (inclusief personeelslasten) zijn hieronder weergegeven:

Tabel 9-7: Beheer- en onderhoudskosten.

Exploitatie	2025	2026
Riolering Beleid Watertaken	91.927	91.620
Riolering beheer watertaken	248.562	247.019
Riolering OH Vijvervalriolering	402.430	401.420
Riolering OH Hemelwater	72.659	72.118
Riolering OH Grondwater	11.096	15.102
Riolering OH Drukriolering	223.000	218.451
Riolering OH Gemalen	346.683	320.871
Deel kosten straatreiniging	102.201	101.189
Deel kosten straatreiniging overhead	11.583	11.506
Klimaatmaatregelen nieuwe strategie	-	60.000
Actualisatie budgetten	-	100.600
Overig	-	
- brandkranen	35.820	35.612
- watergangen	72.519	38.471
- bijdrage reserve investeringsbijdrage	-	5.932-
Extra budget voor meetdoelen (eenmalig)	-	18.000
Onderzoek Omgevingsdienst Twente (eenmalig)	-	30.000
Inrichten meetopstelling (eenmalig)	-	15.000